

Niniejszy raport został zatwierdzony Uchwałą Rady Nadzorczej Banku Handlowego w Warszawie SA z dnia 20 maja 2008 r.

Informacje w zakresie adekwatności kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie SA według stanu na 31 grudnia 2007

CELE I ZASADY POLITYKI ZARZĄDZANIA RYZYKIEM..... 5

1. STRUKTURA ORGANIZACYJNA I PROCESY ZARZĄDZANIA RYZYKIEM....	5
2. RYZYKO KREDYTOWE	8
2.1 BANKOWOŚĆ KORPORACYJNA	8
2.2 BANKOWOŚĆ DETALICZNA.....	12
2.3 ZASADY POLITYKI STOSOWANIA ZABEZPIECZEŃ I OGRANICZANIA RYZYKA.....	15
2.4 ZARZĄDZANIE EKSPOZYCJAMI Z ROZPOZNANĄ UTRATĄ WARTOŚCI.	17
3. RYZYKO RYNKOWE.....	19
4. RYZYKO OPERACYJNE.....	29
5. RYZYKO BRAKU ZGODNOŚCI	32

INFORMACJE SZCZEGÓŁOWE W ZAKRESIE ADEKWATNOŚCI KAPITAŁOWEJ..... 33

1. INFORMACJE Z ZAKRESU STOSOWANIA NORM OSTROŻNOŚCIOWYCH	33
2. INFORMACJE DOTYCZĄCE FUNDUSZY WŁASNYCH.....	35
3. INFORMACJE Z ZAKRESU PRZESTRZEGANIA WYMOGÓW KAPITAŁOWYCH, O KTÓRYCH MOWA W ART. 128 USTAWY - PRAWO BANKOWE	37
4. INFORMACJE Z ZAKRESU RYZYKA KREDYTOWEGO I RYZYKA ROZMYCIA.....	39
5. INFORMACJE Z ZAKRESU RYZYKA KREDYTOWEGO KONTRAHENTA.....	46
6. INFORMACJE Z ZAKRESU STOSOWANIA METODY STANDARDOWEJ DO WYLICZANIA KWOTY EKSPOZYCJI WAŻONYCH RYZYKIEM (DLA KAŻDEJ Z KLAS EKSPOZYCJI).....	48
7. INFORMACJE Z ZAKRESU OBLICZANIA KWOTY EKSPOZYCJI WAŻONYCH RYZYKIEM METODĄ WEWNĘTRZNYCH RATINGÓW	50
8. INFORMACJE W ZAKRESIE STOSOWANIA W WYLICZANIU WYMOGÓW KAPITAŁOWYCH METODY WARTOŚCI ZAGROŻONEJ	50
9. INFORMACJE W ZAKRESIE RYZYKA OPERACYJNEGO	50
10. INFORMACJE W ZAKRESIE EKSPOZYCJI KAPITAŁOWYCH NIEUWZGLĘDNIONYCH W PORTFELU HANDLOWYM.....	50
11. INFORMACJE W ZAKRESIE NARAŻENIA NA RYZYKO STOPY PROCENTOWEJ POZYCJI ZAKWALIFIKOWANYCH DO PORTFELA BANKOWEGO	52
12. INFORMACJE W ZAKRESIE OBLICZANIA WYMOGÓW KAPITAŁOWYCH NA KWOTY EKSPOZYCJI SEKURTYZACYJNYCH WAŻONE RYZYKIEM.....	52
13. INFORMACJE DOTYCZĄCE STOSOWANYCH TECHNIK OGRANICZANIA RYZYKA KREDYTOWEGO.....	52

WSTĘP

Niniejszy dokument został opracowany w celu realizacji Zasad polityki informacyjnej Banku Handlowego w Warszawie SA w zakresie adekwatności kapitałowej¹ oraz spełnienia wymogów informacyjnych zawartych w Uchwale nr 6/2007 Komisji Nadzoru Bankowego z dnia 13 marca 2007 r. *w sprawie szczegółowych zasad i sposobu ogłaszania przez banki informacji o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczących adekwatności kapitałowej oraz zakresu informacji podlegających ogłaszaniu*, jak również wypełnienia postanowień Dyrektywy 2006/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady Europy z dnia 14 czerwca 2006 r. *w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje kredytowe*.

Celem dokumentu jest przedstawienie osobom zewnętrznym, w szczególności klientom Banku oraz uczestnikom rynków finansowych, strategii oraz procesów Banku w zakresie zarządzania ryzykiem, informacji z zakresu struktury kapitału, narażenia na ryzyko i adekwatności kapitałowej, umożliwiającących ocenę stabilności finansowej Banku celem podejmowania decyzji ekonomicznych oraz utrzymania dyscypliny rynkowej. Dokument niniejszy stanowi uzupełnienie informacji zawartej w Rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. za okres kończący się 31 grudnia 2007 roku i odnosi się do niej tam gdzie to właściwe.

Zgodnie z wymogami Uchwały nr 6/2007 Komisji Nadzoru Bankowego z dnia 13 marca 2007 r. *w sprawie szczegółowych zasad i sposobu ogłaszania przez banki informacji o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczących adekwatności kapitałowej oraz zakresu informacji podlegających ogłaszaniu*, Bank ogłasza informacje w zakresie adekwatności kapitałowej na podstawie danych skonsolidowanych, według stanu na 31 grudnia 2007 roku.

W przypadku, gdy informacje wymagane Uchwałą Komisji Nadzoru Bankowego nr 6/2007 ujawniane są w Rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie SA za okres kończący się 31 grudnia 2007 roku, niniejszy dokument zawiera odesłanie do numeru noty objaśniającej do sprawozdania, w której informacje te są zawarte.

Ilekoć w niniejszym dokumencie użyte zostały niżej wymienione pojęcia, należy przez nie rozumieć:

Uchwała w sprawie adekwatności kapitałowej - uchwała nr 1/2007 Komisji Nadzoru Bankowego z dnia 13 marca 2007 r. *w sprawie zakresu i szczegółowych zasad wyznaczania wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka, w tym zakresu i warunków stosowania metod statystycznych oraz zakresu informacji załączanych do wniosków o wydanie zgody na ich stosowanie, zasad i warunków uwzględniania umów przelewu wierzytelności, umów o subpartycypację, umów o kredytowy instrument pochodny oraz innych umów niż umowy przelewu wierzytelności i umowy o subpartycypację, na potrzeby wyznaczania wymogów kapitałowych, warunków, zakresu i sposobu korzystania z ocen, nadawanych przez zewnętrzne instytucje oceny wiarygodności kredytowej oraz agencje kredytów eksportowych, sposobu i szczegółowych zasad obliczania współczynnika*

¹ Zasady polityki informacyjnej Banku Handlowego w Warszawie SA w zakresie adekwatności kapitałowej ustalone przez Zarząd Banku i zatwierdzone przez Radę Nadzorczą dostępne są na stronie internetowej www.citihandlowy.pl w sekcji „Relacje inwestorskie”.

wypłacalności banku, zakresu i sposobu uwzględniania działania banków w holdingach w obliczaniu wymogów kapitałowych i współczynnika wypłacalności oraz określenia dodatkowych pozycji bilansu banku ujmowanych łącznie z funduszami własnymi w rachunku adekwatności kapitałowej oraz zakresu, sposobu i warunków ich wyznaczania,

Uchwała w sprawie funduszy własnych banków - uchwała nr 2 /2007 Komisji Nadzoru Bankowego z dnia 13 marca 2007 r. *w sprawie innych pomniejszych funduszy podstawowych, ich wysokości, zakresu i warunków pomniejszania o nie funduszy podstawowych banku, innych pozycji bilansu banku zaliczanych do funduszy uzupełniających, ich wysokości, zakresu i warunków ich zaliczania do funduszy uzupełniających banku, pomniejszych funduszy uzupełniających, ich wysokości, zakresu i warunków pomniejszania o nie funduszy uzupełniających banku oraz zakresu i sposobu uwzględniania działania banków w holdingach w obliczaniu funduszy własnych.*

CELE I ZASADY POLITYKI ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

1. STRUKTURA ORGANIZACYJNA I PROCESY ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

System zarządzania ryzykiem² w Grupie Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. (zwanej dalej Grupą) jest połączeniem silnego nadzoru korporacyjnego i właściwie określonych, niezależnych służb zarządzania ryzykiem w ramach każdej jednostki. System ten jest spójny w ramach Grupy, obejmującej Bank Handlowy w Warszawie S.A jako jednostkę dominującą wraz ze swoimi spółkami zależnymi (Dom Maklerski Banku Handlowego S.A., Handlowy Leasing S.A.), z wyłączeniem podmiotów specjalnego przeznaczenia (tzw. wehikułów inwestycyjnych), spółek w likwidacji bądź w upadłości, a także jednostek nie prowadzących bieżącej, statutowej działalności. Odpowiedzialność za stosowanie poniższych zasad spoczywa na Zarządach podmiotów w Grupie.

W zakresie zarządzania ryzykiem Rada Nadzorcza Banku jest upoważniona do podejmowania uchwał w sprawie:

- zatwierdzania strategii działalności Banku oraz zasad ostrożnego i stabilnego zarządzania ryzykiem,
- zatwierdzania ogólnego poziomu ryzyka w Banku,
- zatwierdzania podstawowej struktury organizacyjnej Banku ustalonej przez Zarząd, dostosowanej do zakresu i profilu podejmowanego ryzyka.

W zakresie zarządzania ryzykiem Zarząd Banku zatwierdza w drodze uchwał:

- strukturę organizacyjną Banku dostosowaną do zakresu i profilu podejmowanego ryzyka oraz definiuje role i obowiązki w obszarze zarządzania ryzykiem, zapewniając oddzielenie funkcji pomiaru, monitorowania i kontroli ryzyka od służb prowadzących działania wymagające podejmowania ryzyka,
- ustala zasady ostrożnego i stabilnego zarządzania ryzykiem w Banku,
- określa ogólne poziomy ryzyka akceptowane przez Radę Nadzorczą.

Procesy zarządzania ryzykiem kredytowym, rynkowym i operacyjnym są wdrażane w Banku na podstawie pisemnych strategii i zasad dotyczących identyfikacji, pomiaru, monitorowania i kontroli ryzyka zatwierdzonych przez Zarząd lub odpowiednio powołane Komitety, w tym Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami (ALCO) oraz Komitety ds. Ryzyka, Systemu Kontroli i Zgodności (BRCC). Odpowiednie polityki, wytyczne oraz kontrole są niezbędne, ale nie są substytutem odpowiedniej kultury zarządzania ryzykiem w BHW.

Procesy zarządzania ryzykiem koncentrują się na identyfikacji, weryfikacji i aprobowaniu ryzyka w ujęciu całościowym, dlatego też Zarząd Banku powołał niezależnego Szefa Sektora Zarządzania Ryzykiem (ang. Chief Risk Officer), podlegającego bezpośrednio Prezesowi

² Nizej opisany system zarządzania ryzykiem nie obejmuje ryzyka braku zgodności, które jest omówione odrębnie w ostatnim podrozdziale.

Zarządu i odpowiedzialnego za zarządzanie i kontrolę ryzyka kredytowego, rynkowego i operacyjnego, a w szczególności za:

- wdrożenie zasad struktury organizacyjnej zarządzania ryzykiem w Banku, a także metod identyfikacji, pomiaru i systemu kontroli oraz sprawozdawczości ryzyka kredytowego, rynkowego i operacyjnego,
- kształtowanie polityki ryzyka i opracowanie systemów oceny i kontroli ryzyka kredytowego, rynkowego i operacyjnego,
- podejmowanie decyzji kredytowych zgodnie z zasadami wynikającymi z procedur kredytowych oraz dokumentów wyznaczających politykę kredytową Banku,
- zapewnienie odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa portfela kredytowego,
- zarządzanie portfelem kredytów nieregularnych,
- windykację i restrukturyzację wierzytelności,
- wprowadzanie zasad zarządzania ryzykiem operacyjnym (identyfikacja, ograniczanie, samoocena, monitorowanie, pomiar, sprawozdawczość).

Szef Sektora Zarządzania Ryzykiem przedstawia Zarządowi do zatwierdzenia strukturę organizacyjną Sektora, która uwzględnia specyfikę zarządzania ryzykiem kredytowym, rynkowym i operacyjnym w poszczególnych segmentach klientów. Dla tego celu w ramach Sektora Zarządzania Ryzykiem zostały wyodrębnione następujące jednostki odpowiedzialne za:

- zarządzanie ryzykiem kredytowym Bankowości Korporacyjnej,
- zarządzanie ryzykiem kredytowym Bankowości Detalicznej,
- zarządzanie należnościami z utratą wartości,
- zarządzanie ryzykiem rynkowym,
- zarządzanie ryzykiem operacyjnym,
- wsparcie zarządzania ryzykiem.

Szefowie tych jednostek raportują bezpośrednio do Szefa Sektora Zarządzania Ryzykiem.

Nasi akcjonariusze, klienci oraz rynek oczekują od nas, jako instytucji finansowej podejmowania ryzyka. Zarządzanie ryzykiem w Banku polega na zrozumieniu szerokiego zakresu ryzyka związanego z działalnością biznesową. Niezależni specjaliści ds. zarządzania ryzykiem na poziomie biznesu są odpowiedzialni za ustalanie i wdrażanie polityki i praktyki zarządzania ryzykiem w ramach swoich jednostek biznesowych, nadzór nad ryzykiem w tych jednostkach oraz reagowanie na potrzeby i problemy występujące w jednostkach biznesowych.

Zarządzanie ryzykiem w Grupie wspierane jest przez szereg systemów informatycznych w zakresie:

- oceny ryzyka kredytowego klienta i ekspozycji,
- pomiaru, raportowania i monitoringu ryzyka kredytowego, rynkowego i operacyjnego,
- monitorowania i raportowania zabezpieczeń,
- kalkulacji i raportowania rezerw kredytowych,
- wsparcia realizacji wymagań Nowej Umowy Kapitałowej.

W dalszej części tego rozdziału przedstawiono szczegółowe rozwiązania organizacyjne, procesy zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka tj. ryzykiem kredytowym (w podziale na Bankowość Korporacyjną oraz Bankowość Detaliczną), ryzykiem rynkowym i operacyjnym,

jak również politykę Grupy w zakresie stosowania zabezpieczeń. Zarządzanie ryzykiem braku zgodności zostało omówione w ostatnim podrozdziale.

2. RYZYKO KREDYTOWE

Ryzyko kredytowe to ewentualność wystąpienia strat finansowych w wyniku niedopełnienia zobowiązań finansowych lub umownych przez kredytobiorcę lub kontrahenta. Ryzyko kredytowe jest elementem wielu aspektów działalności Banku, takich jak:

- Kredyty i pożyczki,
- Sprzedaż i prowadzenie transakcji walutowych,
- Transakcje na instrumentach pochodnych,
- Transakcje na papierach wartościowych,
- Rozliczenia,
- Transakcje, w których Bank występuje w charakterze pośrednika wobec klientów lub innych osób trzecich.

Głównym celem zarządzania ryzykiem kredytowym w BHW jest zapewnienie wysokiej jakości portfela kredytowego oraz bezpieczeństwa prowadzonej działalności kredytowej poprzez minimalizację ryzyka poniesienia strat. Minimalizacji ryzyka kredytowego służą odpowiednie, obowiązujące w Banku regulacje i procesy kontrolne.

2.1 BANKOWOŚĆ KORPORACYJNA

1) Procesy i organizacja zarządzania ryzykiem kredytowym Bankowości Korporacyjnej

Za ustalanie Polityki Kredytowej Bankowości Korporacyjnej, zatwierdzanie konkretnych polityk i procedur, monitorowanie wyników zarządzania ryzykiem kredytowym, bieżącą ocenę ryzyka kredytowego portfela oraz zatwierdzanie nowego ryzyka są odpowiedzialne niezależne służby zarządzania ryzykiem. Zasady akceptacji ryzyka są dostosowywane na podstawie wyników audytu wewnętrznego, rentowności oraz wyników portfela kredytowego.

W przypadku klientów korporacyjnych i działalności w zakresie bankowości inwestycyjnej w skali całej organizacji, proces kredytowy opiera się na szeregu fundamentalnych zasad, takich jak:

- wspólna odpowiedzialność obszaru biznesu i niezależnych służb zarządzania ryzykiem za jakość portfela i procesu kredytowego oraz ponoszone straty kredytowe,
- postępowanie zgodnie z wytycznymi dotyczącymi portfela w celu jego dywersyfikacji i zachowania równowagi pomiędzy ryzykiem i kapitałem,
- wymóg podjęcia decyzji kredytowej przez co najmniej dwóch upoważnionych pracowników,
- uzależnienie szczebla akceptacji od ponoszonego ryzyka – od wielkości i oceny ryzyka ekspozycji, ekspozycje związane z większym ryzykiem wymagają zatwierdzenia na wyższym szczeblu decyzyjnym,
- stosowanie standardów ratingu/oceny ryzyka do każdego kredytobiorcy i zaangażowania, a także stosowanie spójnych standardów w przypadku dokumentów kredytowych i działań naprawczych,

- rating ryzyka wyznaczany za pomocą modeli ratingu ryzyka lub kart ocen (scoring),
- okresowe monitorowanie wyników działalności klientów oraz identyfikowanie takich negatywnych zmian ich sytuacji, które wymagają podjęcia natychmiastowych działań naprawczych i poinformowania wyższego szczebla,
- wymóg zatwierdzania odstępstw od zasad polityki na wyższych szczeblach organizacyjnych w celu zapewnienia kontroli realizacji zasad polityki przez Szefów Pionów lub Szefa Sektora.

Monitorowanie i zarządzanie ekspozycją na ryzyko kredytowe jest dokonywane na dwóch poziomach: (a) na poziomie klienta lub dłużnika, (b) na poziomie portfela.

Monitoring na poziomie klienta

Narzędzia wykorzystywane do monitorowania aktualnej zdolności kredytowej kredytobiorcy obejmują:

- kwartalne przeglądy finansowe kredytobiorcy,
- okresowe przeglądy ekspozycji kredytowych pod obserwacją lub zagrożonych,
- okresowe wizyty u klientów,
- bieżące kontakty pracowników jednostek biznesowych/doradców bankowych,
- analizę i ocenę informacji zewnętrznych (raporty ratingowe, raporty analityków, prasa, źródła branżowe itp.)
- coroczny przegląd współpracy z kredytobiorcą.

Prawdopodobieństwo niedopełnienia swoich zobowiązań przez dłużnika jest monitorowane przez wyznaczonych pracowników ryzyka lub biznesu.

Monitoring na poziomie portfela

- monitorowanie wykorzystania limitów koncentracji ryzyka w portfelu kredytowym regularne, okresowe przeglądy portfela kredytowego,
- przeglądy portfela „ad hoc” wywołane nagłą, negatywną informacją zewnętrzną.

Oprócz procesów tworzenia sprawozdań i raportów, Szef zarządzania ryzykiem w danym obszarze biznesowym i menedżerowie poszczególnych portfeli prowadzą regularne spotkania dotyczące portfela z udziałem przedstawicieli jednostek biznesowych w celu dokonania przeglądu potencjalnych transakcji i przeanalizowania kwestii kredytowych.

Na bieżąco prowadzone są szkolenia dla menedżerów z obszaru ryzyka i biznesu, zwłaszcza w przypadku wprowadzenia zmian w polityce lub podjęcia nowych inicjatyw.

2) Zasady polityki ograniczania ryzyka w Bankowości Korporacyjnej

Ograniczanie ryzyka jest stałym i kluczowym elementem procesu zarządzania ryzykiem w Grupie i jest prowadzone na kilku poziomach, przy wykorzystaniu poniżej opisanych narzędzi.

Selekcja klientów i zatwierdzanie kredytów

wyznaczanie granic rynku docelowego oraz kryteriów doboru klientów,

- wyznaczanie maksymalnych, dopuszczalnych limitów zaangażowania kredytowego na kliencie poprzez limity dla określonych ratingów ryzyka lub poprzez kryteria akceptacji ryzyka,
- konsultacje z ekspertami branżowymi (tam, gdzie jest to uzasadnione specyfiką branży lub wysokością zaangażowania),
- wyznaczanie i utrzymywanie wysokich standardów pozyskiwania i analizy informacji o kredytobiorcy (due diligence),
- standardy dokumentacji, wszystkie umowy dotyczące kredytu i zabezpieczenia muszą spełniać minimalne i z góry określone standardy przyjęte dla dokumentacji, co ma na celu zabezpieczenie interesów Grupy w przypadku konieczności dochodzenia roszczeń na drodze prawnej.

Monitorowanie kredytów i system wczesnego ostrzegania

- aktywne zarządzanie portfelem poprzez wdrażanie odpowiednich zmian w strategii kredytowej w oparciu o przeglądy portfela lub testy warunków skrajnych,
- ciągły przegląd portfela zapewniający identyfikację niekorzystnych tendencji i koncentracji, pomagający w podjęciu decyzji o wprowadzeniu odpowiednich zmian w strategii kredytowej,
- uwzględnianie określonych narzędzi ograniczania ryzyka, np. przyjmowanie gwarancji, poręczeń i zabezpieczenia, sprzedaż kredytów itp.
- okresowe testy warunków skrajnych portfela (*stress tests*) umożliwiają zidentyfikowanie podatności portfela na działanie określonych czynników zewnętrznych.

Koncentracja zaangażowania

- Zarządzanie ryzykiem koncentracji zaangażowania obejmuje zarówno indywidualne limity zaangażowania dla dłużników i ich grup kapitałowych, jak i ograniczenie koncentracji zaangażowania w sektorach gospodarki
- Szczegóły tego aspektu ograniczania ryzyka zostały przedstawione Rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie SA za okres kończący się 31 grudnia 2007 roku, nota 44 „Zarządzanie Ryzykiem”.

3) Pomiar ryzyka kredytowego w Bankowości Korporacyjnej

Konsekwentne stosowanie dokładnych i spójnych ocen ratingowych w stosunku do całego portfela kredytów korporacyjnych ułatwia porównanie zaangażowania kredytowego w ramach wszystkich sektorów działalności, regionów geograficznych i produktów.

Rating ryzyka jest elementem oceny ryzyka kredytowego związanego z udzieleniem kredytu. Rating ryzyka dłużnika odzwierciedla szacunkowe prawdopodobieństwo niewypłacalności dłużnika i jest nadawany przy wykorzystaniu modeli statystycznych (poddawanych okresowym testom), ocen zewnętrznych agencji ratingowych (w określonych sytuacjach) lub kart ocen (*scoring*). Wewnętrzny rating dłużnika na poziomie odpowiadającym BBB (według S&P) i wyższym określany jest jako rating inwestycyjny. Rating poniżej BBB uznawany jest za rating nieinwestycyjny. Bank wyróżnia osiem głównych ratingów dla ekspozycji bez rozpoznanej utraty wartości. Niezależna jednostka zarządzania ryzykiem jest odpowiedzialna za przyznanie dłużnikowi ratingu ryzyka w ramach procesu zatwierdzenia lub odnowienia kredytu.

Do każdego limitu kredytowego jest przypisany rating ryzyka kredytu. Rating ryzyka kredytu jest określony na podstawie ratingu ryzyka dłużnika i parametrów kredytu tj: czynników zmniejszających straty poniesione w wyniku niewypłacalności, takich jak zabezpieczenie prawne kredytu. W ten sposób rating ryzyka kredytu określa potencjalną oczekiwaną stratę z tytułu kredytu (iloczyn prawdopodobieństwa niewypłacalności i wynikającej z tego straty).

W przypadku kwoty zaangażowania metody pomiaru rozpoczynają się od tych najprostszych, takich jak wartość aktywów, a kończą na skomplikowanych, takich jak symulacyjnie wyznaczana ocena potencjalnych kosztów zastąpienia aktywa w transakcji na instrumentach pochodnych. Procesy zastosowane do pomiarów także są różne, począwszy od prostego obliczania sald, a skończywszy na złożonej symulacji.

Pomiar ryzyka kredytowego jest dokonywany na wielu poziomach, w tym:

- Na poziomie kredytu,
- Na poziomie dłużnika,
- Na poziomie grupy dłużników powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie,
- Na poziomie portfela.

2.2 BANKOWOŚĆ DETALICZNA

1) Procesy i organizacja zarządzania ryzykiem kredytowym w Bankowości Detalicznej

Za ustalanie Polityki kredytowej Bankowości Detalicznej, zatwierdzanie konkretnych polityk i procedur, monitorowanie wyników zarządzania ryzykiem działalności gospodarczej, bieżącą ocenę ryzyka kredytowego portfela oraz zatwierdzanie nowych produktów i nowego ryzyka odpowiedzialne są niezależne służby zarządzania ryzykiem. Zasady akceptacji ryzyka w przypadku produktu lub działalności są dostosowywane na podstawie wyników audytu wewnętrznego, rentowności oraz ryzyka portfela kredytowego.

Procedury zarządzania ryzykiem w przypadku zaangażowania wobec klientów detalicznych są zorganizowane w oparciu o oferowane produkty. Zasady polityki określają następujące kluczowe elementy zarządzania ryzykiem:

- Polityka kredytowa definiuje minimalne kryteria akceptacji klientów (minimalny dochód netto, źródło dochodów, wysokość zaangażowania itp.), metodę oceny zdolności kredytowej (mnożniki, obciążenie kredytowe, maksymalne obciążenie dochodu klienta ratą kredytu, maksymalny limit zaangażowania itp.), pracowników upoważnionych do podejmowania decyzji kredytowych oraz przyznane im limity, minimalną ocenę punktową wniosku, proces weryfikacji wniosków, wymagane dokumenty i inne kryteria,
- Polityka kredytowa określa zasady postępowania w przypadku niezabezpieczonej ekspozycji z tytułu jednego produktu oraz maksymalną kwotę łącznego zaangażowania danego klienta,
- Kompetencje kredytowe mogą być przyznane upoważnionym, przeszkolonym i doświadczonym pracownikom na podstawie ich dotychczasowego doświadczenia zawodowego oraz potwierdzonych kwalifikacji dotyczących oceny ryzyka i podejmowania decyzji kredytowych. Kompetencje kredytowe podlegają okresowej weryfikacji. Analizowane są wyniki osoby oceniającej ryzyko i podejmowane odpowiednie działania w stosunku do przyznaczonych limitów,
- Skuteczność kart scoringowych stosowanych w procesie oceny ryzyka jest regularnie monitorowana za pomocą raportów badających stabilności populacji, raportów KS i sprawozdań dotyczących wyników jakości portfela uzyskiwanych na podstawie karty scoringowej (wskaźniki przeterminowań i strat). Każda karta scoringowa podlega corocznej walidacji,
- Bank opracowuje pisemne procedury dla każdego produktu, obejmujące wszystkie jego aspekty, takie jak dokumentacja prawna, cena, warunki, procedury operacyjne (ocena ryzyka, uruchomienie, obsługa), księgowanie, proces windykacji, zasady polityki kredytowej, wykaz ekspozycji zagrożonych, metody obliczania strat itp.,
- Każdy portfel jest poddawany raz w roku testom warunków skrajnych.

- Bank opracowuje prognozy stanu należności normalnych oraz należności z utratą wartości. Prognozie należności towarzyszy prognoza poziomu odpisów aktualizujących oraz prognoza spodziewanego poziomu rezerw i przeterminowań należności od 30–89 dni. Prognozy opracowywane są dwukrotnie w ciągu roku. Prognozy przedstawiane są członkom Rady Nadzorczej oraz Zarządowi Banku. Opracowywane prognozy stanowią wewnętrzne limity ryzyka podejmowanego przez Sektor Bankowości Detalicznej. Bank kwartalnie porównuje dane faktyczne z prognozami – o wynikach informowani są odpowiedni członkowie Zarządu Banku. Dopuszcza się możliwość przekroczenia prognozy stanu należności o 25%.

W przypadku zaangażowania wobec klientów detalicznych (osób fizycznych oraz małych i średnich przedsiębiorstw zarządzanych na bazie portfela) pomiar ryzyka jest prowadzony w formie statystycznej analizy zachowania całego portfela lub wybranej grupy klientów (np. w podziale wg lokalizacji geograficznej, wielkości obrotów, punktacji, rodzaju działalności itp.) Monitorowaniu podlegają – poziom przeterminowań, poziom strat kredytowych, przepływy sald należności pomiędzy grupami przeterminowania itp. Monitorowanie przeprowadzane jest miesięcznie.

2) Zasady polityki ograniczania ryzyka w Bankowości Detalicznej

Sektor Bankowości Detalicznej wykorzystuje następujące środki ograniczania ryzyka:

- weryfikacja klientów w Biurze Informacji Kredytowej (BIK),
- limity zaangażowania dla produktu oraz całkowitej ekspozycji klienta w banku,
- ocena zdolności kredytowej klienta w sposób systematyczny przy użyciu karty scoringowej,
- weryfikacja zatrudnienia i dochodu,
- kontrole ograniczające ryzyko wyłudzeń,
- miesięczny monitoring jakości portfela,
- testy warunków skrajnych.

3) Zakres i rodzaj systemów raportowania i pomiaru ryzyka w Bankowości Detalicznej

Monitorowanie wyników portfela i identyfikowanie trendów w portfelu realizowane jest przy pomocy dedykowanego systemu informacji zarządczej:

- system „przez drzwi” (*through the door*) identyfikujący wszystkie pozyskane rachunki. Opcje segmentacji obejmują kryteria demograficzne (zatrudnienie, wiek, wykształcenie, stan cywilny itp.), ocenę punktową (przedziały ocen, segmentacja ryzyka – wysokie, średnie, niskie), parametry produktu (okres, stopa oprocentowania, limit itp.) i inne,
- wskaźniki „współwystępujące” (*coincident indicators*), identyfikujące zaległości na rachunkach. Opcje segmentacji obejmują kryteria demograficzne (zatrudnienie, wiek, wykształcenie, stan cywilny itp.), ocenę punktową (przedziały ocen, segmentacja ryzyka – wysokie, średnie, niskie), parametry produktu (okres, rzeczywista stopa oprocentowania, limit itp.) i inne,

- wskaźniki „podażające” (*lagging indicators*) identyfikujące straty. Opcje segmentacji obejmują kryteria demograficzne (zatrudnienie, wiek, wykształcenie, stan cywilny itp.), ocenę punktową (przedziały ocen, segmentacja ryzyka – wysokie, średnie, niskie), parametry produktu (okres, rzeczywista stopa oprocentowania, limit itp.) i inne.

Jednostki informacji zarządczej i analiz scoringowych są niezależne od pionów biznesowych i podlegają szefowi jednostki zarządzania ryzykiem Bankowości Detalicznej.

Kontrole jakości w jednostce informacji zarządczej i analiz scoringowych obejmują:

- uzgodnienia sald należności z księgą główną,
- bazę wykorzystywanych skryptów,
- coroczną walidację modeli stosowanych do szacowania poziomu rezerw zgodnie z MSSF.

Pakiet raportów zarządczych dla każdego portfela jest przygotowywany co miesiąc i przekazywany odpowiednim pracownikom.

2.3 ZASADY POLITYKI STOSOWANIA ZABEZPIECZEŃ I OGRANICZANIA RYZYKA

W poprzednich punktach przedstawiono opis ogólnych zasad ograniczania ryzyka kredytowego specyficznych dla obszaru korporacyjnego i detalicznego. Niniejszy punkt przedstawia polityki wspólne dla obu tych obszarów, tj. ogólną politykę Grupy w zakresie zasad stosowania i monitorowania zabezpieczeń kredytowych oraz monitorowania ich skuteczności, jak również testy warunków skrajnych portfela kredytowego Grupy.

Polityka Grupy w zakresie zabezpieczeń

Grupa udziela kredytów osobom fizycznym oraz przedsiębiorstwom przede wszystkim na podstawie oceny zdolności kredytowej potencjalnych kredytobiorców. Niejednokrotnie celem zabezpieczenia ryzyka kredytowego, Grupa przyjmuje różne formy zabezpieczenia ekspozycji kredytowych. W części detalicznej są to przede wszystkim nieruchomości mieszkalne, a w części obsługującej przedsiębiorstwa są to przede wszystkim nieruchomości komercyjne, maszyny i urządzenia oraz należności.

Główne rodzaje zabezpieczeń przyjmowanych przez Grupę to:

- gwarancje bankowe, poręczenia osób trzecich, oświadczenia patronackie,
- zabezpieczenia gotówkowe lub równoważne z gotówką,
- obligacje skarbowe, bony skarbowe, certyfikaty NBP,
- papiery wartościowe,
- udziały w spółkach,
- należności,
- zapasy,
- nieruchomości,
- maszyny i urządzenia,
- pojazdy mechaniczne.

Przyjęte zabezpieczenia pozwalają na spłatę wierzytelności klienta w sytuacjach, gdy klient nie reguluje terminowo zobowiązań w stosunku do Banku.

W celu usprawnienia oraz standaryzacji procesu związanego z obsługą zabezpieczeń wierzytelności kredytowych w Banku, utworzona została niezależna jednostka odpowiedzialna za proces zarządzania zabezpieczeniami wierzytelności kredytowych i ich monitorowania. Proces ten regulują wewnętrzne procedury Banku określające następujące zagadnienia:

- standardowe opisy zabezpieczeń,
- kryteria akceptacji i wyceny zabezpieczeń przyjmowanych przez Grupę,
- proces wyceny zabezpieczeń,
- wymaganą dokumentację,
- obowiązki przy ustanawianiu zabezpieczeń,
- warunki, jakie muszą być spełnione w celu ustanowienia zabezpieczenia,
- niezbędne elementy kontroli przyjętych zabezpieczeń i struktur tych zabezpieczeń,
- zasady monitoringu zabezpieczeń,
- wymagania w zakresie ubezpieczenia zabezpieczeń,

- zasady zwalniania zabezpieczeń.

W przypadku nieruchomości, maszyn i urządzeń oraz pojazdów podstawą określenia wartości zabezpieczenia są wyceny wykonywane na zlecenie Banku przez zewnętrznych rzeczoznawców posiadających odpowiednie uprawnienia.

Grupa występuje do klienta o dodatkowe zabezpieczenia w sytuacji, gdy w ocenie Grupy wiarygodność kredytowa klienta uległa pogorszeniu lub w wyniku weryfikacji stwierdzono, że wartość zabezpieczenia uległa zmniejszeniu.

W procedurach kredytowych zostały określone:

- wymagana struktura zabezpieczeń dla poszczególnych rodzajów wierzytelności kredytowych,
- relacje wartości kredytu do wartości zabezpieczenia dla poszczególnych typów zabezpieczeń,
- pożądana struktura poszczególnych rodzajów zabezpieczeń w powiązaniu ze strukturą portfela wierzytelności kredytowych.

W ramach procesu kontroli sprawdzane są założenia dotyczące zabezpieczeń zaaprobowane w procedurach. Bank okresowo kontroluje, czy planowana struktura zarówno portfela zabezpieczeń, jak i portfela zaangażowań jest zgodna z faktyczną.

Testy warunków skrajnych portfela

Testy warunków skrajnych portfela są prowadzone na dwóch poziomach:

- Roczne testy scenariuszowe: cała działalność w zakresie bankowości korporacyjnej i detalicznej jest poddawana testom przy zastosowaniu dwóch niekorzystnych scenariuszy polityczno-gospodarczych. Wymaga to przygotowania planu scenariusza dla kraju, w którym ustala się progi ryzyka i kluczowe plany działania podejmowane w przypadku każdej jednostki i każdego produktu w przypadku niekorzystnych zdarzeń. Wyniki testów są poddawane przeglądowi przez kierownictwo wyższego szczebla, w tym niektórych członków Zarządu Banku,
- Doraźne testy warunków skrajnych: testy są prowadzone po zidentyfikowaniu zewnętrznych trendów (w gospodarce lub polityce), które mogą ujemnie wpłynąć na jakość portfela kredytowego. Tego rodzaju testy mają na celu wskazanie określonych klientów/segmentów podatnych na czynniki obciążeniowe, określając wpływ „czarnego” scenariusza w ujęciu ilościowym poprzez obniżenie ratingu, klasyfikację do niższej grupy, tworzenie rezerw, normy strat portfela, rating ryzyka portfela itd. Częstotliwość ich przeprowadzania jest zróżnicowana w zależności od portfeli biznesowych.

2.4 ZARZĄDZANIE EKSPOZYCJAMI Z ROZPOZNANĄ UTRATĄ WARTOŚCI

W Banku istnieją dwie wyspecjalizowane jednostki zajmujące się należnościami z utratą wartości. Biuro Restrukturyzacji zajmuje się kredytami, które nie mają jeszcze utraty wartości, lecz istnieje odległe prawdopodobieństwo, iż Bank poniesie pewną stratę, jeśli określone czynniki ryzyka nie zostaną zminimalizowane. Biuro Windykacji zajmuje się windykacją kredytów z utratą wartości.

Grupa stosuje dwa podejścia do kredytów z utratą wartości. Wyodrębnia się portfel ekspozycji zarządzanych na podstawie klasyfikacji (klienci oceniani indywidualnie) oraz portfel ekspozycji zarządzanych na bazie zaległości. Przypisanie do określonego portfela zależy od całkowitej kwoty zaangażowania danego klienta.

Dla klientów ocenianych indywidualnie, zarządzanych na podstawie klasyfikacji, przyjmuje się, że ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości to te, w przypadku których, można obiektywnie stwierdzić, iż wystąpiła strata. Obiektywne dowody wystąpienia utraty wartości ekspozycji kredytowych obejmują, między innymi:

- obiektywnie stwierdzone trudności dłużnika z wypłacalnością,
- zaległości w płatnościach umownych,
- złamanie warunków umowy kredytowej,
- wysokie prawdopodobieństwo, iż dłużnik rozpocznie postępowanie układowe lub upadłościowe.

Dla klientów ocenianych na podstawie zaległości obiektywnym dowodem utraty wartości jest przekroczenie określonych progów dni zaległości.

Kadra zarządzająca ryzykiem regularnie ocenia adekwatność ustanowionych odpisów na ekspozycjach z rozpoznaną utratą wartości przeprowadzając przeglądy portfela.

Klienci zarządzani na bazie klasyfikacji

Utrata wartości jest określana przez szacowanie straty na ekspozycji, odrębnie dla każdej ekspozycji, przy uwzględnieniu następujących czynników:

- łączne zaangażowanie klienta,
- predyspozycje do utrzymania się na rynku modelu biznesowego klienta i zdolność do pomyślnego rozwiązania problemów finansowych,
- generowanie przepływów pieniężnych wystarczających do obsługi zobowiązań,
- kwoty i terminy oczekiwanych spłat,
- możliwa do odzyskania wartość zabezpieczenia i prawdopodobieństwo udanego przejęcia zabezpieczenia z uwzględnieniem wszystkich ryzyk prawnych,
- oczekiwane płatności dostępne w przypadku upadłości czy likwidacji,
- oszacowane prawdopodobne koszty związane z dochodzeniem zaległych płatności,
- w niektórych przypadkach również cena rynkowa wiarygodności.

Polityka Grupy wymaga, aby poziom odpisów na znaczących zaangażowaniach zarządzanych na bazie klasyfikacji był przeglądany co najmniej co kwartał. Przegląd obejmuje posiadane zabezpieczenia oraz weryfikację dokonanych i oczekiwanych spłat.

Klienci zarządzani na bazie zaległości

Dla ekspozycji, które nie są uznane za znaczące, utrata wartości jest obliczana na bazie portfelowej, w oparciu o zaległości w spłacie. Stosowane jest podejście sformalizowane, które przypisuje progresywnie tym wyższy odpis, im dłużej klient zalega ze spłatą kredytu.

3. RYZYKO RYNKOWE

1) Procesy i organizacja zarządzania ryzykiem rynkowym

Zarządzanie ryzykiem rynkowym obejmuje dwa podstawowe obszary ryzyka: ryzyko płynności finansowej oraz ryzyko cenowe.

Ryzyko płynności jest definiowane jako niebezpieczeństwo niewywiązania się Banku z wykonania wymagalnych zobowiązań finansowych wobec klientów i partnerów.

Ryzyko cenowe określane jest jako ryzyko negatywnego wpływu na wynik finansowy oraz wartość funduszy własnych Banku zmiany rynkowych stóp procentowych, kursów walutowych, kursów akcji oraz wszelkich parametrów zmienności tych stóp, kursów i cen.

Ryzyko cenowe

Celem zarządzania ryzykiem cenowym jest zapewnienie, że rozmiary ponoszonego ryzyka w ramach Grupy odpowiadają poziomowi akceptowalnemu przez akcjonariuszy oraz instytucje nadzoru bankowego, jak również zapewnienie, że wszystkie ekspozycje na ryzyko rynkowe są właściwie odzwierciedlone w kalkulowanych miarach ryzyka przekazywanych do wiadomości odpowiednim osobom i organom zarządzającym.

Zarządzanie ryzykiem rynkowym w Grupie opiera się na:

- Wymaganiach polskich instytucji regulacyjnych, a zwłaszcza na uchwałach Komisji Nadzoru Bankowego,
- Zasadach ostrożnego i stabilnego zarządzania ryzykiem w Grupie Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. oraz ogólnym poziomie ryzyka zaakceptowanym przez Radę Nadzorczą Banku,

z uwzględnieniem najlepszych praktyk stosowanych w Citigroup i wprowadzonych w BHW.

Ostateczna odpowiedzialność za przestrzeganie ustalonych poziomów ekspozycji na ryzyko rynkowe w Banku, spoczywa na Zarządzie Banku, natomiast bieżące zarządzanie ryzykiem rynkowym jest prowadzone przez:

- Członka Zarządu – Szefa Sektora Zarządzania Ryzykiem,
- Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami (ALCO),
- szefa jednostki Ryzyka Rynkowego,
- szefów jednostek biznesowych podejmujących ryzyko,
- osoby oddelegowane do zarządzania ryzykiem w jednostkach Grupy.

W przypadku spółek Grupy Banku procesy zarządzania ryzykiem cenowym regulowane są na podstawie procedur określonych przez zarządy tych spółek, przy czym zapisy tych procedur podlegają konsultacji z Dyrektorem Departamentu Ryzyka Rynkowego Banku.

We wszystkich przypadkach szefowie jednostek biznesowych są ostatecznie odpowiedzialni za podejmowane ryzyko rynkowe oraz za przestrzeganie zdefiniowanych limitów.

Celem Banku jest skoncentrowanie zarządzania ryzykiem rynkowym Grupy w wyspecjalizowanych jednostkach biznesowych najlepiej przygotowanych do tego celu, tzn.:

- ryzyko stopy procentowej księgi bankowej – w Biurze Zarządzania Aktywami i Pasywami w Pionie Skarbu Banku,
- ryzyko walutowe, ryzyko stopy procentowej portfeli handlowych i ryzyko cenowe instrumentów dłużnych – w Departamencie Transakcji Rynku Międzybankowego w Pionie Skarbu Banku,
- ryzyko cenowe akcji i instrumentów pochodnych na ceny akcji oraz na indeksy giełdowe akcji- w Domu Maklerskim Banku Handlowego S.A.

Zapewnienie zastosowania odpowiednich metod i systemów pomiaru ryzyka oraz zapewnienie uwzględnienia wszystkich istotnych czynników ryzyka rynkowego w wyliczaniu poziomu ryzyka leży w zakresie odpowiedzialności szefów jednostek biznesowych podejmujących ryzyko oraz szefa jednostki zarządzania ryzykiem rynkowym.

Ryzyko płynności

Celem zarządzania płynnością jest zapewnienie Bankowi i podmiotom Grupy dostępu do środków płynnych w celu wypełnienia swoich zobowiązań w terminie, także w ekstremalnych, lecz prawdopodobnych sytuacjach kryzysowych. Grupa jest uczestnikiem ogólnego procesu zapewnienia płynności i finansowania oraz struktury monitorowania płynności w Citigroup. Bank przestrzega wszelkich wymogów regulacyjnych nadzoru bankowego w Polsce, a w szczególności Uchwały nr 9/2007 Komisji Nadzoru Bankowego z dnia 13 marca 2007 w sprawie ustalenia wiążących banki norm płynności uwzględniając jednocześnie zasady polityki płynności Citigroup.

Zarządzanie ryzykiem płynności w Grupie obejmuje planowanie płynności w horyzoncie krótko-, średnio- i długookresowym, sporządzanie raportów o poziomie nadzorczych miar płynności krótkoterminowej i długoterminowej, raportu dostępu do rynku hurtowego (MAR – *Market Access Report*), oraz kontrolowanie wykorzystania limitów, progów ostrzegawczych dla relacji strukturalnych bilansu i sporządzanie testów warunków skrajnych.

Płynność jest monitorowana i zarządzana w ramach struktury obejmującej przeglądy prowadzone przez Komitet ALCO, Radę Nadzorczą Banku i Pion Skarbu Banku. Odpowiedzialność za przestrzeganie ustalonych przez Komisję Nadzoru Finansowego norm płynności oraz poziomów ekspozycji na ryzyko płynności w Banku zgodnie z ustalonymi limitami wewnętrznymi, jak również bieżące zarządzanie ryzykiem płynności należą do Dyrektora Biura Zarządzania Aktywami i Pasywami w Pionie Skarbu.

2) Zakres i rodzaj systemów raportowania i pomiaru ryzyka rynkowego oraz sposoby jego ograniczania

Ryzyko cenowe

Zarządzanie ryzykiem cenowym ma zastosowanie do wszystkich portfeli generujących dochód podatny na negatywne działanie czynników rynkowych, np. stóp procentowych, kursów wymiany walut, cen towarów i parametrów ich zmienności. Dla celów zarządzania ryzykiem cenowym wyodrębnia się dwa podstawowe rodzaje portfeli, tzn. portfel handlowy i portfel bankowy.

Portfele handlowe obejmują transakcje na instrumentach finansowych (bilansowych i pozabilansowych), które mają przynieść dochód dzięki zmianie parametrów rynkowych w krótkim okresie. Portfele handlowe zawierają pozycje bilansowe, w tym instrumenty dłużne przeznaczone do obrotu, tzn. nabyte w celu odsprzedaży, które powinny spełniać określone kryteria płynności. W portfelach handlowych znajdują się także wszystkie instrumenty pochodne, z podziałem na instrumenty nabyte wyłącznie w celu dalszej odsprzedaży oraz transakcje wykonywane w celu zabezpieczenia pozycji portfela bankowego. Portfele handlowe są wyceniane bezpośrednio według cen rynkowych lub przy zastosowaniu modeli opartych na wycenie rynkowej. Operacje na portfelach handlowych prowadzi jednostka Skarbu Banku.

Portfele bankowe obejmują wszystkie pozostałe pozycje bilansowe i pozabilansowe niezaklasyfikowane do portfeli handlowych. Transakcje są prowadzone w celu zrealizowania zysku w całym umownym okresie transakcji. Jednostka Skarbu Banku przejmuje pozycje ryzyka stopy procentowej otwierane w portfelach bankowych wszystkich jednostek organizacyjnych Banku oraz spółki leasingowej. Mechanizm transferu pozycji ryzyka stopy procentowej jest oparty na systemie transferowej ceny funduszy.

Metody pomiaru i limity ryzyka cenowego portfeli bankowych

Do portfeli bankowych zastosowanie mają następujące metody pomiaru ryzyka:

- analiza luki stopy procentowej,
- metoda kosztów zamknięcia otwartych pozycji odsetkowych (*Value-at-Close*) / całkowitego zwrotu z portfela (*Total Return*),
- metoda dochodów odsetkowych narażonych na ryzyko (*Interest Rate Exposure, IRE*),
- testy warunków skrajnych.

Analiza luki stopy procentowej wykorzystuje harmonogram zapadalności lub przeszacowania pozycji bilansowych oraz instrumentów pochodnych ujmowanych w ramach rachunkowości zabezpieczeń lub zakwalifikowanych jako zabezpieczenia ekonomiczne w celu ustalenia różnic pomiędzy pozycjami, których termin zapadalności lub aktualizacji oprocentowania przypada na dany przedział czasowy.

Generalną zasadą w analizie luki oprocentowania jest klasyfikacja transakcji do poszczególnych pasm przeszacowania pozycji z portfeli bankowych według kontraktowych lub zakładanych terminów zmian oprocentowania transakcji. Przyjmuje się, że:

- transakcje ze stałą stopą oprocentowania (takie jak: depozyty terminowe, lokaty międzybankowe, portfel dłużnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży, kredyty udzielone zarówno spłacane w całości w dniu zapadalności, jak i spłacane w ratach) klasyfikuje się do odpowiednich pasm przeszacowania na podstawie daty zapadalności lub wymagalności,
- transakcje ze stopą zmienną, aktualizowaną w cyklicznych stałych okresach (głównie kredyty udzielone z oprocentowaniem ustalonym w oparciu o stopę np. WIBOR 1M) klasyfikuje się do odpowiednich pasm przeszacowania na podstawie daty najbliższej aktualizacji oprocentowania,
- transakcje o oprocentowaniu zmiennym administrowanym (tzn. zmiana wysokości oprocentowania oraz jej termin zastrzeżona jest do wyłącznej decyzji Banku), bądź o niezdefiniowanym terminie zapadalności lub aktualizacji oprocentowania klasyfikuje się do odpowiednich pasm przeszacowania na podstawie historycznie zaobserwowanych lub ekspercko przyjętych przesunięć momentu i wielkości zmiany oprocentowania danej pozycji w stosunku do zmiany rynkowych stóp procentowych (model minimalizacji zmienności marży na produkcie). Do grupy tych transakcji/pozycji bilansu zalicza się m. in: rachunki bieżące, kredyty kartowe, kredyty w rachunku bieżącym. Dodatkowo uwzględnia się wcześniejsze spłaty kredytów w oparciu o analizę faktycznych spłat dokonywanych przez klientów przed terminem i na tej podstawie ustalany jest profil aktualizacji oprocentowania produktu, dotyczy to w szczególności kredytów ratalnych.
- transakcje niewrażliwe na zmiany stóp procentowych, do których zalicza się gotówkę, majątek trwały, kapitał, pozostałe aktywa/pasywa,
- transakcje bezpośrednio zawierane przez Departament Skarbu na potrzeby zarządzania ryzykiem stóp procentowych oraz płynności (portfel własny Departamentu Skarbu) klasyfikowane są do odpowiednich pasm przeszacowania zawsze na podstawie dat zawartych w kontrakcie.

Metoda wartości zamknięcia luki stóp procentowych (*Value-at-Close*) określa wartość ekonomiczną lub „godziwą” pozycji, analogiczną do wyceny rynkowej portfela handlowego. Całkowity zwrot na portfelu to suma zmian wartości zamknięcia luki stóp procentowych, naliczonych odsetek oraz zysków/strat ze sprzedaży aktywów lub anulowania zobowiązań.

Metoda dochodów odsetkowych narażonych na ryzyko (IRE) służy do pomiaru potencjalnego wpływu określonego równoległego przesunięcia krzywych stóp procentowych na dochód odsetkowy z księgi bankowej przed opodatkowaniem, który może być uzyskany w określonym przedziale czasu. Jest to miara prospektywna, analogiczna do wskaźnika czynników wrażliwości (*Factor Sensitivity*) w przypadku portfeli handlowych. Przy czym przyjmuje się, że w standardowych warunkach przesunięcie stóp procentowych jest identyczne dla każdej waluty i wynosi 100 pkt. bazowych w górę. Miara IRE jest kalkulowana dla pozycji w każdej walucie odrębnie w horyzoncie dziesięciu lat, przy czym do bieżącego monitorowania oraz limitowania pozycji ryzyka stóp procentowych portfeli bankowych stosowane są zasadniczo miary IRE w horyzoncie jednego roku i pięciu lat.

Miary IRE kalkulowane są dla Grupy oraz odrębnie dla Pionu Skarbu. Miara IRE dla Grupy odzwierciedla wartości ekspozycji na ryzyko stóp procentowych przy zastosowaniu terminów przeszacowania ustalonych w umowach z klientami (zgodnie z wyżej wymienionymi zasadami konstrukcji luk przeszacowania). Miara IRE dla Pionu Skarbu odzwierciedla pozycje ryzyka przekazane przez inne jednostki Grupy do tego Pionu za pośrednictwem mechanizmu transferowej ceny funduszy oraz własne pozycje ryzyka tego Pionu.

Testy warunków skrajnych mierzą potencjalny wpływ istotnych zmian w poziomie lub kształcie krzywych stóp procentowych na pozycje otwierane w portfelu bankowym.

Bank dokonuje testów warunków skrajnych dla zdefiniowanych scenariuszy ruchów stóp procentowych stanowiących kombinacje ruchów czynników rynkowych zdefiniowanych jako zmiany znaczące (*large move*) i kryzysowe (*stress move*) występujących zarówno w kraju, jak i zagranicą. Wielkości zakładanych przesunięć czynników rynkowych są rewidowane co najmniej raz do roku i odpowiednio dostosowywane do zmian rynkowych warunków działania Banku.

W uzupełnieniu do testów warunków skrajnych dla całej księgi bankowej Bank dodatkowo przeprowadza testy tylko dla portfela papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży (AFS), określające potencjalny wpływ na kapitał Banku zmiany wartości wyceny portfela tych papierów.

Obliczenia z wykorzystaniem analizy luki stopy procentowej, wartości zamknięcia luki stóp procentowych i IRE są prowadzone codziennie. Testy warunków skrajnych są przeprowadzane co miesiąc.

Limity IRE i AFS DV01 (*Dollar Value of 1 basis point*) ustalane są dla znaczącego zaangażowania we wszystkich walutach. Waluty związane z niewielkim zaangażowaniem mogą być agregowane w oddzielnym portfelu.

DV01, czyli wartość pieniężna jednego punktu bazowego portfela papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży, stanowi uzupełnienie kontroli za pomocą metody IRE zastosowanej w przypadku ryzyka stóp procentowych w portfelu Banku. Wskaźnik ten pokazuje, w jaki sposób zmieni się wartość portfela instrumentów finansowych (w tym przypadku będą to papiery wartościowe dostępne do sprzedaży) przy zmianie stopy procentowej dla określonej waluty na określonym odcinku krzywej stóp procentowych. Metoda IRE pokazuje możliwość zmiany marży stopy procentowej w przyszłości, dlatego wpływ zmian stóp procentowych na wynik finansowy Grupy nastąpi w przyszłych okresach, tak jak dzieje się to w przypadku pozycji wycenianych za pomocą metody zamortyzowanego kosztu. Jednakże wpływ zmian stóp procentowych na wartość portfela papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży jest widoczny natychmiast, tyle że nie w wyniku finansowym, a w wartości kapitałów Grupy, ponieważ niezrealizowany wynik z wyceny tych papierów wartościowych zmienia ich wartość.

Biuro Zarządzania Aktywami i Pasywami w Pionie Skarbu prowadzi działalność w zakresie papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży w Grupie. Określa się trzy podstawowe cele działalności w ramach portfela papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży:

- Zarządzanie płynnością finansową,
- Zabezpieczenie przed ryzykiem podejmowanym przez Pion Skarbu z innych jednostek organizacyjnych Banku lub podmiotów Grupy,

- Otwieranie własnych pozycji ryzyka stóp procentowych w portfelach Banku przez Pion Skarbu.

Aby uniknąć nadmiernych wahań wartości funduszy własnych Banku, spowodowanych przez przeszacowanie aktywów przeznaczonych do sprzedaży, ustala się maksymalne limity pozycji DV01 dla tego typu portfeli. Limity dotyczą również pozycji otwartych w instrumentach pochodnych (np. transakcjach swap stóp procentowych), przeprowadzanych w celu zabezpieczenia wartości godziwej portfela.

Przekroczenie wartości granicznych którejkolwiek z wymienionych miar ryzyka powoduje przekazanie informacji na wyższe szczeble zarządzania oraz konieczność określenia przez zarządzających dalszego planu działania.

Systemy stosowane do raportowania i pomiaru ryzyka stopy procentowej księgi bankowej

Aplikacja służąca do sporządzania raportów ryzyka stopy procentowej księgi bankowej działa w oparciu o wystandaryzowany zestaw danych na poziomie pojedynczej transakcji, pochodzącej z głównego systemu księgowego. Aplikacja używana jest w większości jednostek Citigroup. Uzupełnieniem raportów z aplikacji są informacje i miary ryzyka generowane dodatkowo na podstawie danych zawartych w wewnętrznych systemach Pionu Finansów.

Portfele handlowe

Do portfeli handlowych zastosowanie mają następujące metody pomiaru ryzyka:

- Metoda czynników wrażliwości (*Factor Sensitivity*),
- Metoda wartości narażonej na ryzyko (VaR),
- Testy warunków skrajnych.

Czynniki wrażliwości mierzą zmianę wartości pozycji w danym instrumencie bazowym w przypadku określonej zmiany czynnika ryzyka rynkowego (np. zmiana o 1 punkt bazowy w oprocentowaniu w danym punkcie na krzywej stopy procentowej, zmiana o 1% w kursie walutowym lub cenie akcji).

W przypadku stóp procentowych miarą wrażliwości jest DV01, która określa potencjalną zmianę wartości pozycji ryzyka dla danej krzywej stóp procentowych w określonym punkcie węzłowym krzywej (do którego sprowadzane są wszystkie przepływy pieniężne w ustalonym przedziale czasowym) spowodowaną przesunięciem rynkowej stopy procentowej o jeden punkt bazowy w górę. Całkowita wielkość DV01 dla danej waluty jest różnicą z wyceny wszystkich instrumentów wchodzących w skład portfela handlowego w danej walucie według struktury krzywych dochodowości na moment dokonywania wyceny a wyceną tych instrumentów opartą na tych samych krzywych przy założeniu ich równoległego przesunięcia o 1 punkt bazowy w górę. DV01 jest kalkulowane dla każdego zdefiniowanego czynnika ryzyka (punktu węzłowego krzywej) osobno, po czym agregowane dla danej waluty.

W odniesieniu do ryzyka walutowego wielkość współczynnika wrażliwości jest równa co do wartości wielkości pozycji walutowej w danej walucie.

W przypadku pozycji w kapitałowych papierach wartościowych wielkość współczynnika wrażliwości jest równa, co do wartości, wielkości pozycji netto w danym instrumencie (akcji, indeksie, jednostce udziałowej).

Z zastosowaniem powyższych miar ustalane są limity pozycji ryzyka w podziale na waluty i poszczególne jednostki organizacyjne. W przypadku ryzyka stóp procentowych stosowane są dodatkowo progi ostrzegawcze dla pozycji ryzyka na poszczególnych odcinkach krzywych stóp procentowych. Limity ryzyka ustalane są dla pozycji na koniec dnia i monitorowane w cyklu dziennym.

Miarą zintegrowaną ryzyka cenowego portfeli handlowych łączącą wpływ pozycji w poszczególnych czynnikach ryzyka i uwzględniającą efekt korelacji pomiędzy zmiennościami poszczególnych czynników, jest wartość narażona na ryzyko (VaR). Miara VaR jest stosowana do oszacowania potencjalnego spadku wartości pozycji lub portfela w normalnych warunkach rynkowych, przy ustalonym poziomie ufności i w określonym czasie. W przypadku pozycji otwieranych w portfelu handlowym Banku wartość VaR jest obliczana przy zastosowaniu 99% poziomu ufności i jednodniowego okresu utrzymania.

BHW dokonuje pomiaru VaR i monitoringu tej miary w operacyjnym zarządzaniu ryzykiem. VaR nie jest natomiast stosowany obecnie do kalkulacji regulacyjnego wymogu kapitałowego, w związku z czym, Bank nie występował do Komisji Nadzoru Bankowego o wydanie zgody na stosowanie metody wartości zagrożonej.

Zarówno wskaźnik DV01, jak i wskaźnik VaR dla portfela handlowego są obliczane jako kwota netto bez zabezpieczenia ekonomicznego portfela papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży, tzn. bez instrumentów pochodnych mających zabezpieczyć wartość godziwą portfela. Ekspozycja na ryzyko takich transakcji jest kontrolowana poprzez odpowiednie metody pomiaru ryzyka i ograniczana za pomocą limitów ryzyka portfeli bankowych.

W cyklu dziennym dokonywana jest analiza scenariuszy warunków skrajnych (*stress test*), przy założeniu większych niż przyjęte w pomiarze wartości zagrożonej zmian czynników ryzyka oraz pominięciu historycznie obserwowanych korelacji pomiędzy tymi czynnikami.

Bank dokonuje pomiaru ryzyka w warunkach skrajnych dla trzech podstawowych scenariuszy:

- najbardziej prawdopodobnego opartego na historycznej zmienności czynników ryzyka,
- lokalnego kryzysu finansowego oraz,
- globalnego kryzysu finansowego.

Trzy powyższe narzędzia ograniczania i monitoringu ryzyka cenowego portfeli handlowych uzupełnione są:

- progami ostrzegawczym skumulowanej w okresie miesiąca straty na portfelu handlowym,
- progami ostrzegawczymi ogólnego wolumenu nierozliczonych transakcji określonego rodzaju instrumentów finansowych (*Aggregated Contracts Triggers*),
- progami ostrzegawczymi maksymalnego terminu do zapadalności danego instrumentu finansowego (*Maximum Tenor Trigger*),
- wykorzystaniem limitów i progów ostrzegawczych koncentracji dla rodzajów papierów

wartościowych, emitentów oraz emisji w przypadku dłużnych i kapitałowych papierów wartościowych.

Systemy stosowane do raportowania i pomiaru ryzyka stopy procentowej księgi handlowej

Podstawowym systemem służącym do pomiaru, raportowania i monitorowania ryzyka cenowego portfela handlowego jest wewnętrzna baza raportowa jednostki Finansów i jednostki Zarządzania Ryzykiem, która czerpie dane źródłowe w cyklu dziennym z następujących systemów:

- podstawowego systemu transakcyjnego jednostki Skarbu w zakresie informacji dotyczących wielkości współczynników wrażliwości na zmiany stóp procentowych, w podziale na poszczególne instrumenty i przedziały zapadalności oraz wielkości pozycji walutowych. Powyższe wielkości są przesyłane do bazy w dziennym procesie końca dnia,
- systemu kalkulacyjno-raportowego GMR (system Citigroup) w zakresie informacji dotyczącej wartości narażonej na ryzyko (VaR)

Ryzyko obrotu instrumentami kapitałowymi

Dom Maklerski Banku Handlowego S.A. to jednostka Grupy prowadząca działalność w zakresie transakcji na instrumentach rynków kapitałowych. Aby móc prowadzić swoją podstawową działalność, DMBH jest upoważniony do podejmowania ryzyka cenowego instrumentów w portfelu handlowym takich jak akcje lub prawa do akcji, będących przedmiotem faktycznego lub potencjalnego obrotu na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. (GPW) lub notowanych w Centralnej Tabeli Ofert, a także instrumentów futures WIG20 i indeksowanych jednostek uczestnictwa oraz akcji spółek notowanych na GPW, będących przedmiotem obrotu na giełdach międzynarodowych. Ryzyko ceny portfeli instrumentów DMBH jest ograniczane przez limity ilościowe stosowane wobec określonych rodzajów instrumentów finansowych, a także progi ostrzegawcze stosowane do określonej liczby instrumentów wypuszczanych na rynek przez konkretnych emitentów. Oprócz tego DMBH stosuje progi ostrzegawcze informujące o potencjalnych stratach w przypadku wystąpienia negatywnego scenariusza oraz o skumulowanych zrealizowanych stratach w portfelu handlowym.

Ryzyko płynności

Raporty nadzorczych miar płynności wykonywane są niezależnie przez jednostki organizacyjne jednostki Finansów Banku na podstawie danych pozyskiwanych w trybie dziennym z podstawowego systemu księgowego Banku w zakresie transakcji bilansowych, oraz z systemu transakcyjnego jednostki Skarbu w zakresie transakcji terminowych i pochodnych.

Podstawowymi raportami do oszacowania poziomu ryzyka płynności są: raport luki płynności krótkoterminowej pokazujący relację aktywów płynnych do niestabilnych źródeł finansowania oraz raporty poziomu nadzorczych miar płynności długoterminowej tj. współczynnik pokrycia aktywów niepłynnych funduszami własnymi oraz współczynnik pokrycia aktywów niepłynnych i aktywów o ograniczonej płynności funduszami własnymi i środkami obcymi stabilnymi.

Komisja Nadzoru Bankowego ustaliła dla wszystkich współczynników minimalny limit na poziomie 1 tzn., że w każdym dniu roboczym aktywa płynne Banku powinny przewyższać niestabilne źródła finansowania, a fundusze własne wraz ze stabilnymi środkami obcymi powinny przewyższać poziom aktywów niepłynnych i o ograniczonej płynności. W ramach kalkulacji Bank regularnie przygotowuje analizy stabilności poszczególnych kategorii pasywów, dostępności i poziomu obrotów rynków do upłynniania aktywów oraz prognozy przyrostu aktywów klientowskich.

Dodatkowo w celu ograniczania ryzyka płynności płatniczej w Banku przygotowwany jest raport dostępu do rynku (MAR). Raport ten pokazuje luki w przepływach finansowych Banku w indywidualnych przedziałach czasowych, wskazując na ewentualną konieczność znalezienia dodatkowych źródeł finansowania na rynku hurtowym. Raport MAR przedstawia wszystkie przepływy finansowe związane z transakcjami bilansowymi i pozabilansowymi. Raporty na temat luki płynności są przygotowywane codziennie.

Limity luki ustalane przez Komitet ALCO Banku obowiązują dla następujących okresów: O/N, 2-7 dni, 8-15 dni, 1 miesiąc, 2 miesiące, 3 miesiące, 6 miesięcy i 1 rok. Luka płynności pow. 1 roku nie jest objęta limitem, ale podlega monitorowaniu. Podczas obliczania luki brane są pod uwagę badania statystyczne, zwłaszcza w odniesieniu do stabilności bazy depozytowej oraz założeń dotyczących udziału indywidualnych grup produktowych w ogólnej strukturze bilansu Banku. W skali miesiąca testy warunków skrajnych są przeprowadzane z uwzględnieniem potencjalnych zagrożeń wynikających np. z kryzysu systemu bankowego oraz związanych z tym ograniczeń płynności na rynku. Dodatkowo, w celu dokonania oceny ryzyka płynności analizowane i monitorowane są podstawowe relacje w strukturze bilansu Banku.

Metoda oceny ryzyka płynności Banku polega na określeniu poziomu zmodyfikowanej luki w przepływach finansowych w stosunku do potencjalnych źródeł finansowania. Dlatego poziomy luki porównywane są z możliwością uzyskania dodatkowego finansowania z rynku hurtowego (inne banki, fundusze inwestycyjne, fundusze emerytalne, firmy ubezpieczeniowe) oraz ze stanem aktywów płynnych (głównie płynne papiery wartościowe), które można sprzedać lub zastawić (w ramach transakcji repo lub przy pomocy kredytu lombardowego NBP) w określonym horyzoncie czasowym.

Rynkowe wskaźniki ostrożnościowe to wewnętrzne lub zewnętrzne czynniki ekonomiczne, które mogą wpłynąć na zmianę płynności na rynku lub na dostęp BHW do rynku hurtowego. Zakres obserwowanych wskaźników ostrożnościowych ustala się w ramach rocznych planów finansowania i płynności. Wskaźniki ostrożnościowe są monitorowane przez Departament Ryzyka Rynkowego, Pion Skarbu Banku i Szefa Sektora Zarządzania Ryzykiem oraz omawiane na Komitecie ALCO.

Bank przeprowadza testy warunków skrajnych płynności. Scenariusze te zakładają istotne zmiany w podstawowych parametrach finansowania, takie jak:

- koncentracja bazy funduszowej,
- obniżenie ratingu długoterminowego,
- obniżenie ratingu krótkoterminowego,
- kryzys finansowy na rynku krajowym.

Testy warunków skrajnych ryzyka płynności są przeprowadzane co miesiąc.

Rezultaty testów warunków skrajnych są poddawane przeglądowi w celu zapewnienia zdolności BHW do samofinansowania i odpowiedniej płynności nawet w sytuacjach kryzysowych. Oprócz tego opracowuje się i regularnie aktualizuje awaryjny plan finansowania. Plan ten określa szczegółowe zasady, procedury, zakresy obowiązków w sytuacji wystąpienia kryzysu płynnościowego w tym, podstawowe zalecenia dla Pionu Skarbu, jako zarządzającego płynnością bieżącą, w zakresie pozyskiwania funduszy w sytuacji kryzysowej.

4. RYZYKO OPERACYJNE

1) Procesy i organizacja zarządzania ryzykiem operacyjnym

Ryzyko operacyjne zdefiniowano jako ryzyko poniesienia strat, w wyniku niewłaściwych lub zawodnych procesów wewnętrznych, ludzi, systemów technicznych lub zdarzeń zewnętrznych. Ryzyko operacyjne obejmuje ryzyko związane z praktykami biznesowymi, jak również ryzyko prawne, czyli ryzyko niezgodności z obowiązującymi przepisami prawa oraz z regulacjami wewnętrznymi Grupy. Ryzyko operacyjne nie obejmuje ryzyka utraty reputacji, strategicznego i ryzyka potencjalnych strat wynikających z decyzji związanych z podejmowaniem ryzyka kredytowego, rynkowego, ryzyka płynności lub ryzyka związanego z działalnością ubezpieczeniową.

Celem procesu zarządzania Ryzykiem Operacyjnym w Grupie jest zapewnienie:

- spójnego i efektywnego podejścia do identyfikacji, kontroli, oceny, monitorowania i pomiaru ryzyka operacyjnego oraz sprawozdawczości w tym zakresie,
- efektywnej redukcji poziomu narażenia na ryzyko operacyjne, a w konsekwencji redukcji ilości zdarzeń ryzyka operacyjnego i dotkliwości ich skutków (polityka niskiego poziomu tolerancji dla strat operacyjnych),
- spełnienia wymogów kapitałowych dla ryzyka operacyjnego,
- zgodności z przepisami dotyczącymi zarządzania ryzykiem operacyjnym.

Podejście Grupy do ryzyka operacyjnego opisane jest w wewnętrznej polityce zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz procesem samooceny.

Zarządzanie ryzykiem operacyjnym składa się z następujących kluczowych elementów:

- identyfikacja ryzyka,
- ograniczanie ryzyka,
- samoocena ryzyka i kontroli,
- monitoring ryzyka,
- pomiar ryzyka,
- sprawozdawczość obszarów narażonych na ryzyko operacyjne.

Wdrożony w Banku proces samooceny umożliwia bieżącą identyfikację, kontrolę, ocenę, monitorowanie, pomiar i raportowanie oceny jakości procesów kontrolnych i potencjalnych zagrożeń. Dane na temat wpływu zdarzeń wiążących się z ryzykiem operacyjnym (strat) na wyniki Grupy są zbierane regularnie od kilku lat. Wprowadzone w ostatnich latach centralizacja i automatyzacja pozwoliły na znaczne obniżenie liczby oraz kwot strat operacyjnych.

Grupa zarządza ryzykiem operacyjnym przy użyciu różnych narzędzi i technik, w tym m.in. polityk, procedur, list kontrolnych, limitów, procesu samooceny, narzędzi kontrolowania bezpieczeństwa informacji, planów awaryjnych, ubezpieczeń, audytów.

Role i zakresy odpowiedzialności w zakresie ryzyka operacyjnego na różnych poziomach wyższego kierownictwa Grupy uregulowano w polityce. Do najistotniejszych należą:

- Zarząd Banku odpowiada za opracowanie i wdrożenie strategii zarządzania ryzykiem, w tym za zorganizowanie i funkcjonowanie procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym, oraz jeśli to konieczne, za wprowadzanie niezbędnych korekt w celu usprawnienia tego procesu. Zasady i procedury zarządzania ryzykiem operacyjnym obejmują pełny zakres działalności Banku. Decyzje strategiczne dotyczące polityki banku, jego organizacji, podziału ról i zakresów odpowiedzialności, reorganizacji procesów, automatyzacji i centralizacji zastrzeżone są dla Zarządu Banku.
- Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad kontrolą systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz ocenia jej adekwatność i skuteczność.
- Każdy główny segment biznesu oraz każdy podmiot zależny jest zobowiązany do wdrożenia procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym zgodny z wymogami polityki. Chociaż identyfikacja ryzyka, samoocena i procesy raportowania są pod wieloma względami uregulowane i ujednoczone w jednostkach biznesowych procesy ograniczania, monitoringu i pomiaru ryzyka są określane przez każdą jednostkę biznesową i mogą być różne w różnych jednostkach.

Za bieżące monitorowanie ryzyka operacyjnego w Banku odpowiada odpowiedni Komitet ds. Ryzyka, Systemu Kontroli i Zgodności (w Banku funkcjonują dwa Komitety dla Sektora Bankowości Detalicznej i dla Sektora Bankowości Korporacyjnej). Uchybienia kontrolne, działania naprawcze, zdarzenia operacyjne i wskaźniki związane z ryzykiem operacyjnym są przedmiotem regularnych raportów przedstawianych odpowiednim Komitetom. Jednocześnie jakość procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym (w tym proces samooceny) w poszczególnych jednostkach organizacyjnych Grupy są przedmiotem kontroli i oceny przez jednostkę audytu wewnętrznego.

2) Zakres i rodzaj systemów raportowania i pomiaru ryzyka operacyjnego

Raportowanie danych o ryzyku operacyjnym obejmuje:

- rezultaty audytów wewnętrznych i zewnętrznych,
- rezultaty samooceny,
- kluczowe ryzyka operacyjne i wskaźniki ryzyka operacyjnego,
- dane o istotnych stratach wewnętrznych,
- informacje i problemy dot. planów awaryjnych i bezpieczeństwa informacji,
- dane umożliwiające monitorowanie profilu ryzyka operacyjnego.

Gromadzenie danych o stratach operacyjnych odbywa się przy użyciu systemu pozwalającego na rejestrację informacji potrzebnych do analizy, raportowania zarządczego i regulacyjnego.

Na podstawie regularnego monitorowania, Zarząd Banku ocenia ogólny poziom ryzyka operacyjnego jako średni, typowy dla skali działalności Banku.

3) Zasady polityki ograniczania ryzyka operacyjnego

Procesy kontrolne stosowane w Grupie służą ograniczaniu przyczyn wystąpienia negatywnych skutków zdarzeń operacyjnych (włącznie ze stratami operacyjnymi), zmniejszaniu prawdopodobieństwa ich wystąpienia oraz minimalizowaniu dotkliwości potencjalnych

skutków. Przykładowe mechanizmy kontrolne to: podział obowiązków w ramach funkcji wykonawca-kontroler (*maker-checker*) czy wymogi polityki regulującej sprzedaż i zakup papierów wartościowych przez pracowników. Mechanizmy ograniczania ryzyka obejmują również transfer ryzyka (outsourcing, ubezpieczenia).

Kierownictwo wyższego i średniego szczebla odpowiedzialne jest za wdrożenie dodatkowych kontroli, w uzasadnionych przypadkach, zwłaszcza w kontekście zgodności z wytycznymi prawa i zaleceniami Komisji Nadzoru Bankowego.

Każda jednostka organizacyjna jest zobowiązana do opracowania właściwego systemu kontroli, współmiernego do poziomu ponoszonego ryzyka operacyjnego i ryzyk innego typu, łącznie z odpowiednią dokumentacją procedur kontrolnych oraz stosownym szkoleniem personelu. Również na jednostkach organizacyjnych ciąży obowiązek identyfikacji ryzyka, które jest niedopuszczalne lub przekracza granice ryzyka, jakie dana jednostka może przyjąć i zaproponowania odpowiednich działań, jakie należy podjąć w celu jego ograniczenia lub transferu.

Dodatkowo okresowo dokonywana jest ocena adekwatności i skuteczności procesów kontrolnych polegająca na testowaniu adekwatności i efektywności kluczowych kontroli z częstotliwością dostosowaną do poziomu ryzyka i częstotliwości kontroli (proces samooceny) oraz badaniu dokonywanym przez niezależny audyt wewnętrzny. W przypadku zidentyfikowania uchybień i obszarów nieakceptowalnego ryzyka, kierownictwo odpowiedzialne jest za opracowanie planu działań naprawczych.

5. RYZYKO BRAKU ZGODNOŚCI

Bank nadzoruje oraz zarządza ryzykiem braku zgodności, które rozumiane jest jako skutki nieprzestrzegania przepisów prawa z uwzględnieniem regulacji międzynarodowych lub przepisów prawa innego państwa mających wpływ na działalność Banku, regulacji wewnętrznych oraz przyjętych przez Bank standardów postępowania.

Zasady dotyczące nadzorowania oraz procesu zarządzania ryzykiem braku zgodności w Banku, określa „Polityka zgodności i zarządzania ryzykiem braku zgodności w Banku Handlowym w Warszawie S.A.” zatwierdzona przez Zarząd i Radę Nadzorczą Banku.

Zgodność postępowania z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi, regulacjami korporacyjnymi, standardami etycznymi oraz standardami dobrych praktyk jest integralnym elementem obowiązków służbowych każdego pracownika Banku.

Zarząd Banku odpowiada za efektywne zarządzanie ryzykiem braku zgodności, opracowanie polityki zgodności i zapewnienie jej przestrzegania oraz podejmuje środki naprawcze lub dyscyplinujące w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w stosowaniu polityki zgodności.

Jednostką organizacyjną, która wspiera swoim działaniem Zarząd Banku, jednostki organizacyjne Banku oraz nadzoruje spółki zależne w celu zapewnienia zgodności działania Banku z obowiązującymi przepisami prawa, wewnętrznymi aktami normatywnymi, regulacjami i zasadami obowiązującymi w grupie kapitałowej Citigroup, jest Departament Monitoringu Zgodności.

Funkcja monitoringu zgodności (Compliance), którą realizuje Departament Monitoringu Zgodności jest niezależną funkcją obejmującą: identyfikowanie, ocenę, monitorowanie, testowanie, raportowanie i doradztwo w zakresie określenia ryzyka braku zgodności oraz zapewnienia zgodności z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi Banku, zasadami postępowania oraz standardami dobrych praktyk.

Departament Monitoringu Zgodności jako jednostka koordynująca i monitorująca w Banku proces zapewnienia zgodności dokonuje corocznego przeglądu i oceny procesu zarządzania ryzykiem braku zgodności, w ramach realizacji Roczego Planu Zapewnienia Zgodności i przedkłada stosowne informacje Zarządowi i Radzie Nadzorczej Banku.

INFORMACJE SZCZEGÓŁOWE W ZAKRESIE ADEKWATNOŚCI KAPITAŁOWEJ

1. Informacje z zakresu stosowania norm ostrożnościowych

1) nazwa banku

BANK HANDLOWY W WARSZAWIE SA

2) krótki opis jednostek, które:

a) są objęte konsolidacją pełną

Następujące jednostki objęte są konsolidacją pełną:

- Dom Maklerski Banku Handlowego SA,
- Handlowy Leasing Sp. z o.o.,
- Handlowy Investments SA,
- PPH Spomasz Sp. z o.o. w likwidacji.

Poprzez spółkę Handlowy-Leasing Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie prowadzona jest obecnie działalność leasingowa Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie SA. Spółka utworzona została w wyniku połączenia Handlowy Leasing S.A. oraz Citileasing Sp. z o.o. w 2006 roku. Udział Banku Handlowego w kapitale zakładowym spółki z uwzględnieniem udziałów pośrednich wynosi 100%.

Dom Maklerski Banku Handlowego S.A. z siedzibą w Warszawie zajmuje się działalnością maklerską Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie SA. Bank jest 100% udziałowcem Spółki.

Handlowy - Investments S.A. z siedzibą w Luksemburgu należy do grupy celowych spółek inwestycyjnych, poprzez które Bank i jego Grupa Kapitałowa prowadzi operacje kapitałowe. Działalność Spółki finansowana jest przez Bank poprzez zwrotne dopłaty do kapitału, pożyczki podporządkowane, kredyty oraz z wypracowanych wyników finansowych spółek. W związku z zamiarem ograniczenia tej działalności przewiduje się, iż spółki inwestycyjne, w tym m.in. Handlowy - Investments SA. będą podlegały sukcesywnemu zbywaniu lub likwidacji. Według stanu na 31 grudnia 2007 roku Handlowy Investments S.A. posiadał portfel obejmujący następujące akcje i udziały: Handlowy Investment II S.a.r.l., Pol-Mot Holding S.A., NFI Magna Polonia S.A.

Spomasz Sp. z o.o. w likwidacji z siedzibą w Warszawie to spółka ze 100% udziałem Banku, wchodząca w skład portfela do zbycia³. Znajduje się na zaawansowanym etapie likwidacji, która najprawdopodobniej zostanie zakończona w IV kwartale 2008 r.

³ Zgodnie z informacjami zawartymi w pkt. 10 niniejszego rozdziału, zaangażowania kapitałowe Grupy Banku Handlowego w Warszawie S.A. podzielone są na portfele zaangażowań strategicznych i zaangażowań do zbycia.

b) są objęte konsolidacją proporcjonalną

W Grupie nie występują spółki objęte konsolidacją proporcjonalną.

c) pomniejszają fundusze własne Grupy

Następujące jednostki pomniejszają skonsolidowane fundusze własne:

- Handlowy Inwestycje Sp. z o.o.
- Handlowy Investments II S.a.r.l
- Bank Rozwoju Cukrownictwa S.A.

Handlowy Inwestycje Sp. z o. o. oraz Handlowy Investments II S.a.r.l z siedzibą w Luksemburgu to spółki inwestycyjne (celowe), zarządzające portfelem, na który obecnie składają się akcje i udziały spółek Lubelska Fabryka Maszyn Rolniczych S.A. oraz Handlowy-Leasing Sp. z o.o. Działalność spółek finansowana jest poprzez zwrotne dopłaty do ich kapitału, pożyczki podporządkowane, kredyty oraz z wyników finansowych osiągniętych przez spółki. Handlowy Inwestycje Sp. z o.o. należy obecnie do portfela spółek strategicznych.

Spółka Handlowy Investments II S.a.r.l z siedzibą w Luksemburgu wchodzi w skład portfela spółek na sprzedaż. W związku z zamiarem ograniczenia działalności inwestycyjnej Handlowy Investments II S.a.r.l przewiduje się w najbliższym czasie zbycie lub likwidację tej Spółki.

Bank Rozwoju Cukrownictwa S.A. - spółka zależna Banku Handlowego w Warszawie S.A.(100% udziału w kapitale), posiadająca licencję bankową, nie prowadząca czynnej działalności operacyjnej. Zaliczana do portfela spółek do zbycia. Bank Handlowy prowadzi konsultacje i uzgodnienia z Nadzorem Bankowym (obecnie KNF) dotyczące wypracowania potencjalnej i akceptowalnej przez nadzór ścieżki wyjścia z zaangażowania kapitałowego w Bank Rozwoju Cukrownictwa.

d) nie są ani konsolidowane, ani nie pomniejszają funduszy własnych

W Grupie nie występują jednostki, które nie są konsolidowane i nie pomniejszają funduszy własnych.

3) informacje o istotnych, istniejących lub przewidywanych przeszkodach natury prawnej lub praktycznej, w szybkim przekazaniu funduszy własnych albo spłacie zobowiązań między podmiotem dominującym a jego podmiotami zależnymi

Wszelkie transakcje wewnątrz Grupy, w tym spłata wzajemnych zobowiązań oraz przekazanie funduszy, odbywają się z zachowaniem przepisów prawa obowiązujących spółki, w tym w szczególności z zachowaniem zasad Kodeksu spółek handlowych oraz postanowień statutu.

W Grupie nie występują obecnie oraz zgodnie z najlepszą wiedzą nie przewiduje się wystąpienia istotnych przeszkód natury prawnej lub praktycznej w szybkim przekazywaniu funduszy własnych albo spłacie zobowiązań między podmiotem dominującym a podmiotami zależnymi.

4) łączna kwota niedoborów kapitału we wszystkich podmiotach zależnych nie objętych konsolidacją oraz imienna lista tych podmiotów, przy czym niedobór kapitału jest rozumiany jako różnica między faktycznymi funduszami własnymi i minimalnym wymogiem kapitałowym

W Banku Rozwoju Cukrownictwa, spółce zależnej Banku Handlowego w Warszawie SA nie objętej konsolidacją nie występuje niedobór kapitału. Jego współczynnik wypłacalności na 31 grudnia 2007 r. wynosi 89,36%.

2. Informacje dotyczące funduszy własnych

1) podstawowe informacje dotyczące głównych właściwości i warunków odnoszących się do wszystkich pozycji i składników funduszy własnych

Zgodnie z art. 127 ustawy Prawo bankowe, fundusze własne banku obejmują:

- fundusze podstawowe banku,
- fundusze uzupełniające banku w kwocie nieprzewyższającej funduszy podstawowych banku.

Fundusze podstawowe banku obejmują:

- a) fundusze zasadnicze banku, które w Banku Handlowym w Warszawie SA stanowią wpłacony i zarejestrowany kapitał zakładowy, kapitał zapasowy i kapitały rezerwowe,
- b) pozycje dodatkowe funduszy podstawowych, które stanowią:
 - fundusz ogólnego ryzyka na niezidentyfikowane ryzyko działalności bankowej,
 - niepodzielony zysk z lat ubiegłych oraz
- c) pozycje pomniejszające fundusze podstawowe, które stanowią:
 - wartości niematerialne i prawne wycenione według wartości bilansowej oraz
 - inne pomniejszenia funduszy podstawowych banku, określone przez Komisję Nadzoru Finansowego

Fundusze uzupełniające banku obejmują:

- a) inne pozycje określone przez Komisję Nadzoru Finansowego w celu bezpiecznego prowadzenia działalności bankowej i prawidłowego zarządzania ryzykiem - niezrealizowane zyski na instrumentach dłużnych lub kapitałowych zaklasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży do wysokości 60% ich kwoty (przed opodatkowaniem podatkiem dochodowym),
- b) pomniejszenia funduszy uzupełniających, określone przez Komisję Nadzoru Finansowego.

Pomniejszenia funduszy podstawowych i uzupełniających, określone przez Komisję Nadzoru Finansowego w ww. Uchwale obejmują:

- w przypadku funduszy podstawowych – niezrealizowane straty na instrumentach dłużnych zaklasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży,
- w przypadku funduszy podstawowych i uzupełniających - zaangażowania kapitałowe banku w instytucje finansowe, instytucje kredytowe, banki krajowe, banki zagraniczne wyrażone w postaci posiadanych akcji lub udziałów oraz w postaci innego zaangażowania kapitałowego w składniki zaliczane do funduszy własnych lub kapitałów tych podmiotów, w tym dopłaty na rzecz spółki z ograniczoną odpowiedzialnością,

według wartości bilansowej, w przypadku, gdy zaangażowanie to stanowi więcej niż 10% kapitału (funduszy własnych) tego podmiotu.

2) suma funduszy własnych oraz wartość poszczególnych składników i pomniejszeń funduszy podstawowych i uzupełniających określonych w art. 127 ustawy – Prawo bankowe i uchwale w sprawie funduszy własnych banków

Fundusze własne	w tys. zł
Fundusze podstawowe	3 489 031
- fundusze zasadnicze	4 571 321
kapitał zakładowy	522 638
kapitał zapasowy	3 028 810
kapitał rezerwowy łącznie z niepodzielonym zyskiem z lat ubiegłych	1 019 873
- fundusz ogólnego ryzyka	390 000
- pomniejszenia funduszy podstawowych	-1 526 410
wartości niematerialne i prawne	-1 284 078
niezrealizowane straty na instrumentach dłużnych zaklasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży	-188 212
zaangażowania kapitałowe w instytucje finansowe	-54 120
Fundusze uzupełniające	0
- inne pozycje	4 267
niezrealizowane zyski na instrumentach dłużnych zaklasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży	4 267
niezrealizowane zyski z instrumentów kapitałowych zaklasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży	0
- pomniejszenia funduszy uzupełniających	-4 267
zaangażowania kapitałowe w instytucje finansowe	-4 267

Informacje na temat poszczególnych składników kapitałów przedstawione są szczegółowo w nocy 33 „Kapitały” do Roczego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie SA za okres kończący się 31 grudnia 2007 roku.

3) kwota kapitału krótkoterminowego oraz składniki zaliczone do kapitału krótkoterminowego określone zgodnie z § 5 ust. 1 uchwały w sprawie adekwatności kapitałowej banków

Grupa nie korzysta z kapitału krótkoterminowego.

4) pozycje wymienione w § 2 ust. 1 pkt 3 i 4 uchwały w sprawie funduszy własnych banków

Grupa nie stosuje metody wewnętrznych ratingów, nie posiada również ekspozycji sekurytyzacyjnych.

5) dla banków, o których mowa w § 5 ust. 4 uchwały w sprawie adekwatności kapitałowej banków – suma funduszy własnych i kapitału krótkoterminowego

Grupa nie korzysta z kapitału krótkoterminowego.

3. Informacje z zakresu przestrzegania wymogów kapitałowych, o których mowa w art. 128 ustawy - Prawo bankowe

1) opis metody stosowanej przez bank do oceny adekwatności kapitału wewnętrznego stanowiącego wsparcie bieżącej i przyszłej działalności banku

Bank identyfikuje w swojej działalności i zarządza różnymi rodzajami ryzyk. Dla celów oceny adekwatności kapitału wewnętrznego, Bank zidentyfikował następujące ryzyka istotne:

- ryzyko niewywiązania się dłużnika z zobowiązań (obejmujące ryzyko kredytowe i kontrahenta),
- ryzyko operacyjne (obejmujące ryzyko prawne, utraty wizerunku oraz ryzyko systemowe),
- ryzyko rynkowe w księdze handlowej,
- ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej.

Wymogi kapitałowe na pokrycie tych ryzyk zostały oszacowane w oparciu o plan finansowy, przyjmując konserwatywne założenia i uwzględniając test warunków skrajnych.

Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego został oszacowany zgodnie z metodą standardową. W metodzie tej, łączny wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego oblicza się jako sumę ekspozycji ważonych ryzykiem pomnożoną przez 8%. Wartość ekspozycji w przypadku aktywów jest równa wartości bilansowej, a w przypadku udzielonych zobowiązań pozabilansowych jest równa ekwiwalentowi bilansowemu ekspozycji. Do obliczania kwot ekspozycji ważonych ryzykiem, wagi ryzyka przypisuje się wobec wszystkich ekspozycji zgodnie z przepisami uchwały nr 1/2007 KNB z dnia 13 marca 2007 roku.

Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kontrahenta oblicza się jako 8% sumy kwot ekspozycji ważonych ryzykiem, dla następujących operacji zaliczonych do portfela handlowego:

- pozagiełdowych transakcji pochodnych oraz kredytowych instrumentów pochodnych,
- transakcji z udzielonym lub otrzymanym przyrzeczeniem odkupu oraz transakcji udzielania lub przyjmowania pożyczek papierów wartościowych lub towarów,
- transakcji z opcją uzupełnienia zabezpieczenia kredytowego opartych na papierach wartościowych lub towarach,
- transakcji z długim terminem rozliczenia.

Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka rynkowego został oszacowany w oparciu o maksymalny próg ryzyka wyliczony na podstawie VaR (Wartość Narażona na Ryzyko), który jest główną zagregowaną miarą ryzyka portfeli handlowych. VaR jest miarą określającą potencjalny spadek wartości (stratę) portfela instrumentów finansowych w określonym czasie przy ustalonym

poziomie ufności (prawdopodobieństwa). Oba te czynniki decydują o skali zmian cen rynkowych (lub innych parametrów cenowych) przyjętych do określenia wielkości zmian wartości portfela. Bank dla kalkulacji VaR przyjmuje jednodniowy okres utrzymywania pozycji oraz 99% poziom ufności. Ponieważ tak kalkulowany VaR określa ryzyko w normalnych warunkach działania, dla odzwierciedlenia ryzyka w skrajnych warunkach działania, został on przekształcony na bazie założeń statystycznych. W przypadku kapitału wewnętrznego zwiększono przedział ufności do 99.97% oraz wydłużono okres utrzymania pozycji z jednego dnia do roku.

Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego został oszacowany według metody standardowej na podstawie średniej wartości przychodów i podzielonych według Regulacyjnych Linii Biznesowych.

Linia biznesowa	Współczynnik przeliczeniowy
Bankowość inwestycyjna	18%
Działalność dealerska	18%
Detaliczna działalność brokerska	12%
Bankowość komercyjna	15%
Bankowość detaliczna	12%
Płatności i rozliczenia	18%
Usługi pośrednictwa (agencyjne)	15%
Zarządzanie aktywami	12%

Wymóg kapitałowy na ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej oszacowany został w oparciu o potencjalny maksymalny spadek wartości portfela papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży w warunkach skrajnych. Dla celów kalkulacji potencjalnego spadku wartości portfela papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży w warunkach skrajnych stosowane są wskaźniki wrażliwości DV01 tego portfela oraz zakładany wzrost stóp procentowych o 200 punktów bazowych dla wszystkich walut, dla których ustalone zostały limity DV01, czyli PLN, USD i EUR.

2) w przypadku banku stosującego metodę standardową do obliczania kwot ekspozycji ważonych ryzykiem zgodnie z załącznikiem nr 4 do uchwały w sprawie adekwatności kapitałowej banków podaje się kwoty stanowiące 8% ekspozycji ważonej ryzykiem oddzielnie dla każdej z klas ekspozycji określonych w § 20 ust. 1 załącznika nr 4 do uchwały w sprawie adekwatności kapitałowej banków

Zgodnie z §14.1 Uchwały w sprawie adekwatności kapitałowej, Bank może w obliczeniach łącznego wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego w zakresie ekspozycji nieobjętych metodą wewnętrznych ratingów stosować przepisy określone w § 1-29 załącznika nr 21 do uchwały.

Grupa korzysta z tej możliwości i stosuje tzw. „okres przejściowy”, oparty na przepisach w zakresie wyliczenia wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego obowiązujących Bank na dzień 31 grudnia 2007 roku.

3) w przypadku banku stosującego metodę wewnętrznych ratingów do obliczania kwot ekspozycji ważonych ryzykiem zgodnie z załącznikiem nr 5 do uchwały w sprawie adekwatności kapitałowej banków, podaje się kwoty stanowiące 8% ekspozycji ważonej ryzykiem oddzielnie dla każdej z klas ekspozycji określonych w § 6 ust. 1 załącznika nr 5 do uchwały w sprawie adekwatności kapitałowej banków

Grupa nie stosuje metody wewnętrznych ratingów.

4) kwota minimalnych wymogów kapitałowych, o których mowa w § 6 ust. 1 pkt 2 – 5 uchwały w sprawie adekwatności kapitałowej banków, łącznie oraz oddzielnie dla każdego rodzaju ryzyka

Wymóg kapitałowy z tytułu	Wartość wymogu (w tys. zł)
ryzyka kredytowego	1 395 589
ryzyka kredytowego kontrahenta	123 926
ryzyka rozliczenia - dostawy	8 307
ryzyka cen kapitałowych papierów wartościowych	681
ryzyka szczególnego cen instrumentów dłużnych	16 603
ryzyka walutowego	0
ryzyka operacyjnego*	332 960
ryzyka ogólnego stóp procentowych	236 247
przekroczenia limitu koncentracji zaangażowań i limitu dużych zaangażowań	356 051
przekroczenia progu koncentracji kapitałowej	0
inne rodzaje ryzyka	0
Wymogi kapitałowe - razem	2 470 364

* Zgodnie z §14.1 Uchwały w sprawie adekwatności kapitałowej, Grupa w całości eliminuje wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego.

5) kwota minimalnego wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka operacyjnego określonego zgodnie z załącznikiem nr 14 do uchwały w sprawie adekwatności kapitałowej banków - oddzielnie dla każdej z zastosowanych metod.

Na dzień 31 grudnia 2007 r. wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego wyliczony metodą standardową wynosi 332 960 424 zł.

4. Informacje z zakresu ryzyka kredytowego i ryzyka rozmycia

1) definicje należności przeterminowanych i z rozpoznaną utratą wartości - stosowane dla celów rachunkowości

Należności z rozpoznaną utratą wartości obejmują te ekspozycje, dla których stwierdzono wystąpienie przesłanek utraty wartości oraz wartość bieżąca oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych jest mniejsza od wartości bilansowej należności. Przesłanki utraty

wartości należności opisane są w Rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie SA za okres kończący się 31 grudnia 2007 roku, w nocy objaśniającej nr 2 „Znaczące zasady rachunkowości”

Odpisów z tytułu utraty wartości należności z utratą wartości dokonuje się w zależności od podejścia do zarządzania ryzykiem kredytowym:

- dla należności indywidualnie istotnych - w kwocie różnica między wartością bilansową składnika aktywów a wartością bieżącą przewidywanych do otrzymania przyszłych przepływów pieniężnych wynikających ze spodziewanych spłat przez kredytobiorcę, z tytułu realizacji zabezpieczeń lub sprzedaży wierzytelności. Przyszłe przepływy dyskontowane są do wartości bieżącej efektywną stopą procentową instrumentu,
- dla należności indywidualnie nieistotnych – odpis obliczany jest na bazie oceny portfelowej opartej o historyczne doświadczenia dotyczące strat ponoszonych z tytułu aktywów o podobnych cechach ryzyka.

Dla celów rachunkowości Grupa przyjmuje, że należności przeterminowane obejmują wszystkie ekspozycje, dla których wystąpiło opóźnienie w spłacie kapitału bądź odsetek w stosunku do terminu określonego w umowie.

2) opis stosowanego podejścia i metod przyjętych do ustalania korekt wartości i rezerw

Opis stosowanego podejścia i metod przyjętych do ustalania korekt wartości i rezerw znajduje się w Rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie SA za okres kończący się 31 grudnia 2007 roku, w nocy objaśniającej nr 2 „Znaczące zasady rachunkowości”.

3) łączna kwota ekspozycji według wyceny bilansowej (po korektach rachunkowych), bez uwzględnienia skutków ograniczania ryzyka kredytowego i średnia kwota ekspozycji w danym okresie w podziale na klasy

Zgodnie z §14.1 Uchwały w sprawie adekwatności kapitałowej, Bank może w obliczeniach łącznego wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego w zakresie ekspozycji nieobjętych metodą wewnętrznych ratingów stosować przepisy określone w § 1-29 załącznika nr 21 do uchwały.

Grupa korzysta z tej możliwości i stosuje tzw. „okres przejściowy”, oparty na przepisach w zakresie wyliczenia wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego obowiązujących Bank na dzień 31 grudnia 2007 roku, w związku z tym nie prezentuje ekspozycji w podziale na klasy. Łączna wartość ekspozycji według wyceny bilansowej znajduje się w rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie SA za okres kończący się 31 grudnia 2007 roku, w nocy objaśniającej nr 44 „Zarządzanie ryzykiem”.

Typ ekspozycji	Ekspozycje netto po uwzględnieniu korekt wartości i rezerw (w tys. zł)	Średnia kwota ekspozycji po uwzględnieniu korekt wartości i rezerw* (w tys. zł)
Ekspozycje bilansowe	37 723 388	36 647 084
- w tym instrumenty pochodne	6 546 755	6 104 978
Ekspozycje pozabilansowe	13 179 272	12 592 496

* Średnia arytmetyczna liczona na stanach kwartalnych w roku 2007.

4) struktura geograficzna ekspozycji w rozbiu na obszary ważne pod względem istotnych klas ekspozycji wraz z dodatkowymi informacjami, jeżeli są istotne

Działalność Grupy prowadzona jest wyłącznie na terenie Polski. Nie zidentyfikowano istotnego związku między lokalizacją placówek Grupy a poziomem ryzyka i rentowności ich działalności. W związku z tym zdecydowano o odstąpieniu od prezentacji struktury geograficznej ekspozycji.

5) struktura branżowa ekspozycji lub w podziale według typu kontrahenta, w rozbiu na klasy ekspozycji, wraz z dodatkowymi informacjami, jeżeli są istotne

Zgodnie z §14.1 Uchwały w sprawie adekwatności kapitałowej, Bank może w obliczeniach łącznego wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego w zakresie ekspozycji nieobjętych metodą wewnętrznych ratingów stosować przepisy określone w § 1-29 załącznika nr 21 do uchwały.

Grupa korzysta z tej możliwości i stosuje tzw. „okres przejściowy”, oparty na przepisach w zakresie wyliczenia wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego obowiązujących Bank na dzień 31 grudnia 2007 roku, w związku z tym nie prezentuje ekspozycji w podziale na klasy.

Struktura branżowa ekspozycji* według stanu na 31 grudnia 2007 r.

Branże wg PKD	Wartość netto (w tys. zł)
pośrednictwo finansowe	12 885 889,27
osoby prywatne	7 971 238,16
administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i	6 080 467,07
handel hurtowy i detaliczny	4 495 243,19
produkcja wyrobów chemicznych i z surowców niemetalicznych	1 787 889,93
produkcja artykułów spożywczych i tytoniowych	1 667 325,80
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	1 471 450,44
transport i usługi wspomagające	1 175 147,43
produkcja maszyn	1 007 669,00
poczta i telekomunikacja	697 750,48
przemysł metalowy z wyjątkiem produkcji maszyn	620 804,45
pozostałe usługi	573 645,46
budownictwo	464 447,72

produkcja sprzętu transportowego	444 799,06
wytwarzanie koksu, produktów rafinacji ropy naftowej i paliw jądrowych	436 670,55
produkcja wyrobów z drewna	307 928,40
informatyka	220 949,74
produkcja sprzętu i urządzeń radiowych, telewizyjnych i telekomunikacyjnych	201 708,88
obsługa nieruchomości	173 219,74
produkcja wyrobów z papieru, działalność wydawnicza i poligraficzna	170 767,66
hotele i restauracje	153 751,26
pozostałe (nie sklasyfikowane)	121 119,82
produkcja instrumentów medycznych, precyzyjnych i optycznych, zegarów i zegarków	114 927,09
wynajem maszyn i urządzeń bez obsługi oraz wypożyczanie artykułów użytku osobistego i	113 892,11
przemysł wydobywczy	112 955,79
przemysł włókienniczy, odzieżowy, skórzany	93 525,26
organizacje i zespoły eksterytorialne	82 992,12
nauka, edukacja, kultura	37 263,14
ochrona zdrowia i opieka społeczna	30 064,08
zagospodarowanie odpadów	18 264,34
rolnictwo, leśnictwo, rybołówstwo	5 375,87
działalność organizacji członkowskich, gdzie indziej nie sklasyfikowana	1 365,72
odprowadzanie ścieków, wywóz odpadów, usługi sanitarne i pokrewne	906,43
pobór, uzdatnianie i rozprowadzanie wody	323,70
pozostałe aktywa	7 160 920,72
Razem	50 902 659,89

* z uwzględnieniem lokat i papierów wartościowych.

6) struktura ekspozycji według okresów zapadalności w podziale na klasy ekspozycji, wraz z dodatkowymi informacjami, jeżeli są istotne

Poniższa tabela prezentuje należności bilansowe - kredytowe, zaprezentowane brutto, bez odsetek i prowizji.

Okresy zapadalności	Wartość ekspozycji kredytowych (w tys. zł)
do 1 miesiąca	14 184 641
1-3 miesiące	3 038 199
3-6 miesięcy	2 366 338
6-12 miesięcy	1 793 063
powyżej 12 miesięcy	4 534 071
Razem	25 916 312

Zgodnie z §14.1 Uchwały w sprawie adekwatności kapitałowej, Bank może w obliczeniach łącznego wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego w zakresie ekspozycji nieobjętych metodą wewnętrznych ratingów stosować przepisy określone w § 1-29 załącznika nr 21 do uchwały.

Grupa korzysta z tej możliwości i stosuje tzw. „okres przejściowy”, oparty na przepisach w zakresie wyliczenia wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego obowiązujących Bank na dzień 31 grudnia 2007 roku, w związku z tym nie prezentuje ekspozycji w podziale na klasy.

7) w rozbiciu na istotne branże lub typy kontrahentów kwoty:

- a) ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości i przeterminowanych – przedstawione oddzielnie,
b) salda korekt wartości i rezerw według stanu na koniec i początek okresu.*

Wartość brutto ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości* według stanu na 31 grudnia 2007 r.

Branże wg PKD	Wartość brutto ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości (w tys. zł)
handel hurtowy i detaliczny	391 831,47
osoby prywatne	284 207,85
produkcja sprzętu transportowego	156 191,09
budownictwo	129 273,12
produkcja wyrobów chemicznych i z surowców niemetalicznych	127 958,12
pośrednictwo finansowe	85 162,45
produkcja artykułów spożywczych i tytoniowych	82 668,74
transport i usługi wspomagające	86 248,46
produkcja wyrobów z drewna	65 870,44
produkcja maszyn	78 605,35
przemysł wydobywczy	20 949,54
pozostałe (nie sklasyfikowane)	67 363,80
przemysł metalowy z wyjątkiem produkcji maszyn	29 062,25
przemysł włókienniczy, odzieżowy, skórzany	25 666,83
produkcja wyrobów z papieru, działalność wydawnicza i poligraficzna	18 283,94
obsługa nieruchomości	14 529,77
wynajem maszyn i urządzeń bez obsługi oraz wypożyczanie artykułów użytku osobistego i domowego	9 550,24
informatyka	9 175,57
organizacje i zespoły eksterytorialne	6 376,34
pozostałe usługi	8 029,99
zagospodarowanie odpadów	3 028,16
nauka, edukacja, kultura	164,44
produkcja sprzętu i urządzeń radiowych, telewizyjnych i telekomunikacyjnych	723,19
działalność organizacji członkowskich, gdzie indziej nie sklasyfikowana	617,31
hotele i restauracje	0,00
poczta i telekomunikacja	99,71
Razem	1 701 638,16

* z uwzględnieniem ekspozycji pozabilansowych.

Wartość brutto ekspozycji przeterminowanych według stanu na 31 grudnia 2007 r.

Branże wg PKD	Wartość brutto ekspozycji przeterminowanych (w tys. zł)
handel hurtowy i detaliczny	358 109,83
osoby prywatne	284 207,85
produkcja sprzętu transportowego	147 260,04
budownictwo	120 190,33
produkcja wyrobów chemicznych i z surowców niemetalicznych	88 226,93
pośrednictwo finansowe	74 492,74
transport i usługi wspomagające	86 341,48
produkcja artykułów spożywczych i tytoniowych	60 239,02
produkcja wyrobów z drewna	58 149,12
produkcja maszyn	63 558,51
pozostałe (nie sklasyfikowane)	48 527,77
przemysł włókienniczy, odzieżowy, skórzany	24 329,81
przemysł wydobywczy	17 323,52
przemysł metalowy z wyjątkiem produkcji maszyn	16 650,18
obsługa nieruchomości	15 951,76
organizacje i zespoły eksterytorialne	9 703,27
informatyka	8 508,00
pozostałe usługi	10 060,66
wynajem maszyn i urządzeń bez obsługi oraz wypożyczanie artykułów użytku osobistego	7 148,88
produkcja wyrobów z papieru, działalność wydawnicza i poligraficzna	7 054,26
zagospodarowanie odpadów	3 624,80
produkcja sprzętu i urządzeń radiowych, telewizyjnych i telekomunikacyjnych	730,00
nauka, edukacja, kultura	768,36
działalność organizacji członkowskich, gdzie indziej nie sklasyfikowana	515,72
hotele i restauracje	319,38
ochrona zdrowia i opieka społeczna	129,49
poczta i telekomunikacja	94,43
produkcja instrumentów medycznych, precyzyjnych i optycznych, zegarów i zegarków	65,00
rolnictwo, leśnictwo, rybołówstwo	12,05
Razem	1 512 293,19

Salda rezerw* według stanu na 31 grudnia 2007 r. oraz 31 grudnia 2006 r.

Branże wg PKD	Salda rezerw w tys. .zł	
	2007-12-31	2006-12-31
handel hurtowy i detaliczny	326 600,59	367 189,35
osoby prywatne	273 051,46	212 881,57
produkcja sprzętu transportowego	146 310,58	150 912,13
budownictwo	112 229,40	130 049,28
produkcja wyrobów chemicznych i z surowców niemetalicznych	81 982,91	88 062,07
transport i usługi wspomagające	76 644,05	66 613,46
pośrednictwo finansowe	74 786,23	92 545,89
produkcja artykułów spożywczych i tytoniowych	72 912,29	66 533,47
produkcja maszyn	61 270,73	45 439,30
produkcja wyrobów z drewna	54 318,11	74 951,84
przemysł metalowy z wyjątkiem produkcji maszyn	22 530,83	21 907,71
przemysł włókienniczy, odzieżowy, skórzany	21 104,14	22 359,34
produkcja wyrobów z papieru, działalność wydawnicza i poligraficzna	17 987,59	6 696,09
przemysł wydobywczy	17 356,12	20 054,24
obsługa nieruchomości	14 909,49	11 555,06
informatyka	8 547,70	8 424,15
pozostałe usługi	8 125,06	7 450,97
organizacje i zespoły eksterytorialne	8 085,30	11 812,83
wynajem maszyn i urządzeń bez obsługi oraz wypożyczanie artykułów użytku	7 272,66	9 955,80
zagospodarowanie odpadów	3 727,87	3 772,91
produkcja sprzętu i urządzeń radiowych, telewizyjnych i telekomunikacyjnych	828,62	882,64
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą	650,13	924,28
nauka, edukacja, kultura	555,94	439,60
działalność organizacji członkowskich, gdzie indziej nie sklasyfikowana	444,18	3,76
hotele i restauracje	243,36	757,34
poczta i telekomunikacja	169,38	876,59
produkcja instrumentów medycznych, precyzyjnych i optycznych, zegarów i	140,02	518,84
ochrona zdrowia i opieka społeczna	106,80	1,36
wytwarzanie koksu, produktów rafinacji ropy naftowej i paliw jądrowych	37,82	153,06
administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia	26,17	34,06
odprowadzanie ścieków, wywóz odpadów, usługi sanitarne i pokrewne	2,75	10,45
rolnictwo, leśnictwo, rybołówstwo	2,13	0,00
pobór, uzdatnianie i rozprowadzanie wody	0,98	1,84
pozostałe (nie sklasyfikowane)	42 876,86	236 619,88
Razem	1 455 838,26	1 660 391,17

*z uwzględnieniem rezerw na ekspozycje pozabilansowe.

8) kwoty ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości i przeterminowanych – przedstawione oddzielnie, w podziale na istotne obszary geograficzne, obejmujące w miarę możliwości kwoty korekt wartości i rezerw związane z każdym obszarem geograficznym

Działalność Grupy prowadzona jest wyłącznie na terenie Polski. Nie zidentyfikowano istotnego związku między lokalizacją placówek Grupy a poziomem ryzyka i rentowności ich działalności. W związku z tym zdecydowano o odstąpieniu od prezentacji struktury geograficznej ekspozycji.

9) uzgodnienie zmian stanów korekt wartości i rezerw z tytułu ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości

Uzgodnienie zmian stanów korekt wartości i rezerw z tytułu ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości znajduje się w rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie SA za okres kończący się 31 grudnia 2007 roku, w nocy objaśniającej nr 23 „Utrata wartości kredytów, pożyczek i innych należności”.

5. Informacje z zakresu ryzyka kredytowego kontrahenta

Ryzyko kontrahenta powstaje w wyniku szeregu transakcji obrotu międzybankowego i transakcji na rynkach kapitałowych. Grupa definiuje ryzyko kontrahenta jako ryzyko przedrozdliczeniowe i ryzyko rozliczeniowe.

Ryzyko przedrozdliczeniowe to szacunkowa kwota transakcji, jaką kontrahent może być winien w czasie jej trwania. Kwota ryzyka przedrozdliczeniowego jest określana przy wykorzystaniu kwoty nominału transakcji, mnożnika ryzyka kredytowego oraz skompensowanego kosztu zastąpienia.

Ryzyko rozliczeniowe powstaje, kiedy Bank jako strona transakcji wymienia papiery wartościowe lub płatności pieniężne z kontrahentem w dacie waluty i nie jest w stanie sprawdzić czy wpłynęła zapłata kontrahenta lub czy kontrahent zrealizował swoją stronę transakcji.

1) opis metodologii stosowanej do przypisania kapitału wewnętrznego i limitów kredytowych dla ekspozycji na ryzyko kredytowe kontrahenta

Bank zarządza ryzykiem przedrozdliczeniowym i rozliczeniowym przez ustalanie odpowiednich limitów w ramach procesu kredytowego. Limity przedrozdliczeniowe kontrahenta określają między innymi okresy trwania transakcji oraz dopuszczalne rodzaje transakcji (wymiana walut, transakcje terminowe, opcje, instrumenty pochodne na stopach procentowych). Uzależnione są od oceny zdolności kredytowej klienta, jego sytuacji finansowej oraz potrzeb produktowych.

Bank zarządza ryzykiem rozliczeniowym przez ustalanie odpowiednich limitów w ramach procesu zarządzania procesem kredytowym.

Informacje w zakresie metodologii stosowanej do przypisania kapitału wewnętrznego zawarte są pkt. 3 ppkt. 1 niniejszego rozdziału, „Opis metody stosowanej przez bank do oceny adekwatności kapitału wewnętrznego stanowiącego wsparcie bieżącej i przyszłej działalności banku”.

2) opis zasad polityki w zakresie zabezpieczeń kredytowych i tworzenia rezerw kredytowych oraz narażenia na ryzyko niekorzystnej zmiany wartości zabezpieczenia

Co do zasady, Bank nie wymaga zabezpieczenia w transakcjach, w których występuje ryzyko przedroczliczeniowe. Jednak w niektórych przypadkach Bank ogranicza to ryzyko wymagając od klienta depozytu zabezpieczającego (margining). W tego rodzaju kontraktach wysokość depozytu gotówkowego jest uzależniona od różnicy pomiędzy aktualną wyceną kontraktu a ustalonym limitem. Dodatkowo ryzyko ograniczane jest przez stosowanie standardowych umów ramowych (ISDA).

Dodatkowo ryzyko rozliczeniowe może być ograniczone poprzez wstrzymanie zapłaty kontrahentowi dopóki Bank nie potwierdzi, że na jego konto wpłynęła płatność lub kontrahent zrealizował swoją stronę transakcji.

3) dodatnia wartość godziwa brutto kontraktów, korzyści z saldowania, bieżącej ekspozycji kredytowej, ustanowionego zabezpieczenia oraz wartości netto ekspozycji kredytowej z tytułu instrumentów pochodnych, przy czym wartość netto ekspozycji kredytowej z tytułu instrumentów pochodnych stanowi ekspozycję z tytułu transakcji na instrumentach pochodnych po uwzględnieniu korzyści z prawnie obowiązujących umów saldowania jak i umów dotyczących zabezpieczenia kredytowego

Na koniec roku 2007 Grupa nie korzystała z korzyści saldowania oraz nie stosowała metod ograniczania ryzyka kredytowego w wyliczeniu wymogu kapitałowego, dlatego wartość godziwa brutto kontraktów równa się wartości netto.

Wartość ekspozycji z tytułu instrumentów pochodnych wykazana jest w pkt.4 ppkt. 3 powyżej.

4) miary ustalania wartości ekspozycji zgodnie z przyjętą metodą, w zależności od dokonanego wyboru

Bank ustala wartość ekspozycji dla transakcji pochodnych za pomocą metody wyceny rynkowej zgodnie z uchwałą w sprawie adekwatności kapitałowej.

5) wartość referencyjna zabezpieczających kredytowych transakcji pochodnych i rozkład bieżącej ekspozycji kredytowej według typów

Bank nie stosuje zabezpieczających kredytowych transakcji pochodnych.

6) kredytowe transakcje pochodne (referencyjne) w podziale na transakcje zawarte w celach związanych z własnym portfelem kredytowym, w tym stanowiące nierzeczywistą ochronę kredytową oraz na transakcje zawarte na zlecenie klientów i transakcje spekulacyjne, z dalszym rozbięciem na zabezpieczenie zakupione i sprzedane w ramach każdej grupy produktów

Bank nie stosuje zabezpieczających kredytowych transakcji pochodnych.

7) oszacowanie współczynnika α , jeśli bank uzyskał zgodę od władz nadzorczych na szacowanie α

Bank nie stosuje współczynnika α .

6. Informacje z zakresu stosowania metody standardowej do wyliczania kwoty ekspozycji ważonych ryzykiem (dla każdej z klas ekspozycji)

1) nazwy zewnętrznych instytucji oceny wiarygodności kredytowej i agencji kredytów eksportowych, z których ocen korzysta bank oraz przyczyny ewentualnych zmian w tym zakresie

Zapisy polityk kredytowych Banku Handlowego w Warszawie S.A. regulują stosowanie przez Bank ratingów zewnętrznych oraz określają nazwy zewnętrznych instytucji oceny wiarygodności kredytowej, których ratingi mogą zostać wykorzystane. Obecnie Bank wykorzystuje informacje o ratingach wystawionych przez agencje Moody's, Standard and Poors oraz Fitch. Ratingi z tych trzech agencji służą kalkulacji i raportowaniu wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka kredytowego według metody standardowej. Obecnie Bank nie wykorzystuje ocen agencji kredytów eksportowych.

2) klasy ekspozycji, dla których stosowane są oceny wiarygodności kredytowej przyznawane przez każdą z zewnętrznych instytucji oceny wiarygodności kredytowej i agencji kredytów eksportowych

Klasy ekspozycji, dla których stosowane są oceny wiarygodności kredytowej emitowane przez wymienione wyżej agencje:

Klasy ekspozycji, dla których stosowane są oceny wiarygodności kredytowej emitowane przez wymienione wyżej agencje:

- 1) ekspozycje lub ekspozycje warunkowe wobec rządów i banków centralnych;
- 2) ekspozycje lub ekspozycje warunkowe wobec samorządów terytorialnych i władz lokalnych;
- 3) ekspozycje lub ekspozycje warunkowe wobec wielostronnych banków rozwoju;
- 4) ekspozycje lub ekspozycje warunkowe wobec instytucji;
- 5) ekspozycje lub ekspozycje warunkowe wobec przedsiębiorców;
- 6) ekspozycje krótkoterminowe wobec banków i przedsiębiorców;
- 7) ekspozycje z tytułu jednostek uczestnictwa w instytucjach zbiorowego inwestowania;

3) opis procesu stosowanego do przenoszenia oceny emitenta i emisji na pozycje spoza portfela handlowego

Bank stosuje oceny kredytowe emisji i emitenta zgodnie z Uchwałą nr 1/2007 Komisji Nadzoru Bankowego. W konsekwencji dla ekspozycji, gdzie dany program emisji lub instrument, z którym jest związana ekspozycja, posiada ocenę kredytową, ocenę tą Bank wykorzystuje do określenia wagi ryzyka tej ekspozycji. W przeciwnym wypadku, jeżeli nie istnieje żadna ocena kredytowa dotycząca bezpośrednio określonej ekspozycji, istnieje natomiast ocena konkretnego programu emisji lub instrumentu, z którym ekspozycja nie jest związana, lub też istnieje ogólna ocena kredytowa tego emitenta, Bank stosuje jedną z tych ocen pod warunkiem, że wskazuje ona wyższą wagę niż ta, która odnosiłaby się do ekspozycji nieposiadających oceny kredytowej lub wskazuje ona niższą wagę ryzyka, a rozpatrywana ekspozycja charakteryzuje się równym lub wyższym stopniem uprzywilejowania niż dany program emisji lub instrument lub odpowiednio niezabezpieczone ekspozycje uprzywilejowane tego emitenta.

4) przyporządkowanie ocen wiarygodności kredytowej przyznanych przez każdą z zewnętrznych instytucji oceny wiarygodności kredytowej i agencji kredytów eksportowych do odpowiednich stopni wiarygodności kredytowej określonych w załączniku nr 4 do uchwały w sprawie adekwatności kapitałowej banków, przy czym nie ma obowiązku ogłaszania tej informacji, jeśli bank stosuje standardowy system przyporządkowania ocen, wskazany w załączniku nr 4 do uchwały w sprawie adekwatności kapitałowej banków oraz w uchwale Komisji Nadzoru Bankowego wydanej na podstawie art. 128 ust. 6 pkt 6 ustawy - Prawo bankowe

Przyporządkowanie ocen wiarygodności kredytowej przyznanych przez każdą z zewnętrznych instytucji oceny wiarygodności kredytowej i agencji kredytów eksportowych do odpowiednich stopni wiarygodności kredytowej:

Rodzaj Ratingu	Agencja Ratingowa	Rating	Stopień jakości kredytowej	Agencja Ratingowa	Rating	Stopień jakości kredytowej	Agencja Ratingowa	Rating	Stopień jakości kredytowej
Ratingi Długoterminowe	S&P(0002)	AAA	1	Fitch(0004)	AAA	1	Moody's(0001)	Aaa	1
	S&P	AA+	1	Fitch	AA+	1	Moody's	Aa1	1
	S&P	AA	1	Fitch	AA	1	Moody's	Aa2	1
	S&P	AA-	1	Fitch	AA-	1	Moody's	Aa3	1
	S&P	A+	2	Fitch	A+	2	Moody's	A1	2
	S&P	A	2	Fitch	A	2	Moody's	A2	2
	S&P	A-	2	Fitch	A-	2	Moody's	A3	2
	S&P	BBB+	3	Fitch	BBB+	3	Moody's	Baa1	3
	S&P	BBB	3	Fitch	BBB	3	Moody's	Baa2	3
	S&P	BBB-	3	Fitch	BBB-	3	Moody's	Baa3	3
	S&P	BB+	4	Fitch	BB+	4	Moody's	Ba1	4
	S&P	BB	4	Fitch	BB	4	Moody's	Ba2	4
	S&P	BB-	4	Fitch	BB-	4	Moody's	Ba3	4
	S&P	B+	5	Fitch	B+	5	Moody's	B1	5
	S&P	B	5	Fitch	B	5	Moody's	B2	5
	S&P	B-	5	Fitch	B-	5	Moody's	B3	5
	S&P	CCC+	6	Fitch	CCC+	6	Moody's	Caa1	6
	S&P	CCC	6	Fitch	CCC	6	Moody's	Caa2	6
	S&P	CCC-	6	Fitch	CCC-	6	Moody's	Caa3	6
	S&P	CC	6	Fitch	CC	6	Moody's	Ca	6
S&P	C	6	Fitch	C	6	Moody's	C	6	
S&P	D	6	Fitch	D	6				
Ratingi Krótkoterminowe				Fitch	RD	6			
	S&P	A-1+	1	Fitch	F1+	1			
	S&P	A-1	1	Fitch	F1	1	Moody's	P-1	1
	S&P	A-2	2	Fitch	F2	2			
	S&P	A-3	3	Fitch	F3	3	Moody's	P-2	2
	S&P	B	4	Fitch	B	4	Moody's	P-3	3
	S&P	B-1	4	Fitch	C	4	Moody's	NP	4
	S&P	B-2	4	Fitch	D	4			
	S&P	B-3	4	Fitch	RD	4			
	S&P	C	4						
S&P	D	4							

5) wartość ekspozycji przed i po zastosowaniu technik ograniczania ryzyka kredytowego dla każdego stopnia wiarygodności kredytowej ustalonego dla metody standardowej oraz pozycji, które stanowią pomniejszenia funduszy własnych

Zgodnie z §14.1 Uchwały nr 1/1007 Komisji Nadzoru Bankowego z dnia 13 marca 2007 r. w sprawie adekwatności kapitałowej banków, do dnia 31 grudnia 2007 roku, Bank może w

obliczeniach łącznego wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego w zakresie ekspozycji nieobjętych metodą wewnętrznych ratingów stosować przepisy określone w § 1-29 załącznika nr 21 do uchwały.

Grupa korzysta z tej możliwości i stosuje tzw. „okres przejściowy”, oparty na przepisach w zakresie wyliczenia wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego obowiązujących Bank na dzień 31 grudnia 2007 roku.

7. Informacje z zakresu obliczania kwoty ekspozycji ważonych ryzykiem metodą wewnętrznych ratingów

Grupa nie stosuje metody wewnętrznych ratingów.

8. Informacje w zakresie stosowania w wyliczaniu wymogów kapitałowych metody wartości zagrożonej

Bank nie stosuje metody wartości zagrożonej w wyliczaniu wymogów kapitałowych.

9. Informacje w zakresie ryzyka operacyjnego

1) stosowane metody wyliczania wymogu kapitałowego na pokrycie ryzyka operacyjnego

Bank stosuje metodę standardową do wyliczania wymogu kapitałowego na pokrycie ryzyka operacyjnego.

2) w przypadku stosowania metod zaawansowanego pomiaru zgodnie z § 34-67 załącznika nr 14 do uchwały w sprawie adekwatności kapitałowej banków – opis metodologii, włącznie z omówieniem odpowiednich wewnętrznych i zewnętrznych czynników uwzględnionych przy stosowanej metodzie. W przypadku częściowego zastosowania metody - omówienie i zakres stosowanych metod

Bank nie stosuje metod zaawansowanego pomiaru.

10. Informacje w zakresie ekspozycji kapitałowych nieuwzględnionych w portfelu handlowym

1) podział ekspozycji ze względu na cel nabycia (zyski kapitałowe, przyczyny strategiczne) oraz opis stosowanych zasad rachunkowości i metod wyceny, w tym podstawowe założenia i praktyki mające wpływ na wycenę oraz opis wszelkich istotnych zmian tych praktyk

Zaangażowania kapitałowe Banku dzielą się na portfel zaangażowań strategicznych i portfel zaangażowań do zbycia. Inwestycje strategiczne obejmują podmioty prowadzące działalność w sektorze finansowym, dzięki którym Bank poszerza swoją ofertę produktową, a także zwiększa prestiż i wzmacnia pozycję konkurencyjną na rynku usług finansowych w Polsce. Portfel zaangażowań strategicznych obejmuje również spółki infrastrukturalne prowadzące działalność na rzecz sektora finansowego, których Bank nie kontroluje, ale które posiadają strategiczne znaczenie dla Banku ze względu na prowadzone przez nie operacje.

Spółki do zbycia to podmioty, w których zaangażowanie Banku nie ma charakteru strategicznego i obejmują one zarówno same spółki posiadane przez Bank bezpośrednio jak i pośrednio. Niektóre spółki do zbycia stanowią zaangażowania restrukturyzowane, które pochodzą z operacji polegających na konwersji wierzytelności na udziały kapitałowe.

Szczegółowe informacje na temat podziału portfela inwestycji kapitałowych Grupy ze względu na cel nabycia znajduje się w Sprawozdaniu z działalności Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie SA w 2007 roku, w punkcie „Zaangażowania kapitałowe Banku”.

Opis stosowanych zasad rachunkowości oraz metod wyceny ekspozycji kapitałowych znajduje się w Rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie SA za okres kończący się 31 grudnia 2007 roku, w nocie objaśniającej nr 2 „Znaczące zasady rachunkowości”.

2) wartość bilansowa, wartość godziwa i dla papierów wartościowych notowanych na giełdzie porównanie ceny rynkowej z wartością godziwą, jeśli te wielkości różnią się istotnie

Informacje na temat wartości bilansowej i wartości godziwej ekspozycji kapitałowych nieuwzględnionych w portfelu handlowym znajdują się w Rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie SA za okres kończący się 31 grudnia 2007 roku, w nocie objaśniającej nr 35 „Wartość godziwa”.

3) rodzaje, charakter i kwoty ekspozycji w kapitałowych papierach wartościowych w podziale na: papiery notowane na giełdzie, odpowiednio zdywersyfikowane portfele papierów wartościowych niedopuszczonych do obrotu na rynku regulowanym kapitałowych papierów wartościowych oraz inne ekspozycje

Wartość ekspozycji w kapitałowych papierach wartościowych w podziale na papiery notowane na giełdzie i portfele papierów wartościowych niedopuszczonych do obrotu na rynku regulowanym kapitałowych papierów wartościowych znajduje się w Rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie SA za okres kończący się 31 grudnia 2007 roku, w notach objaśniających nr 20 „Inwestycje kapitałowe wyceniane metodą praw własności” oraz nr 21 „Pozostałe inwestycje kapitałowe”.

4) zrealizowane zyski lub straty ze sprzedaży i likwidacji w ujęciu skumulowanym w danym okresie

Wartość zrealizowanych zysków lub strat ze sprzedaży i likwidacji ekspozycji kapitałowych nieuwzględnionych w portfelu handlowym znajduje się w Rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie SA za okres kończący się 31 grudnia 2007 roku, w nocie objaśniającej nr 9 „Wynik na inwestycyjnych instrumentach kapitałowych”.

5) kwota ogółem niezrealizowanych zysków i strat, łączne niezrealizowane zyski i straty z przeszacowania oraz inne pozycje o podobnym charakterze zaliczone do funduszy podstawowych lub uzupełniających

Wszystkie pozycje zaliczane do funduszy podstawowych i uzupełniających zgodnie z art. 127 ustawy – Prawo bankowe i uchwały w sprawie funduszy własnych banków przedstawiono szczegółowo w pkt. 2 ppkt. 2 niniejszego dokumentu.

11. Informacje w zakresie narażenia na ryzyko stopy procentowej pozycji zakwalifikowanych do portfela bankowego

1) charakter ryzyka stopy procentowej, podstawowe założenia (w tym założenia dotyczące przyszłych wcześniejszych spłat kredytów oraz zachowania depozytów o nieustalonym terminie wymagalności) oraz częstotliwość pomiaru ryzyka stopy procentowej

2) zmiana wyniku finansowego, zdyskontowanej wartości ekonomicznej lub innych miar stosowanych do oceny skutków szokowych spadków lub wzrostów stóp procentowych obliczonych zgodnie z metodą pomiaru ryzyka stopy procentowej stosowaną przez bank, w podziale na poszczególne waluty

Informacje na temat ryzyka stopy procentowej portfela bankowego ujawnione zostały w rozdziale „Cele i zasady polityki zarządzania ryzykiem”, w pkt. 3 „Ryzyko rynkowe” oraz w Rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie SA za okres kończący się 31 grudnia 2007 roku, w nocie 44 „Zarządzanie ryzykiem”.

12. Informacje w zakresie obliczania wymogów kapitałowych na kwoty ekspozycji sekurytyzacyjnych ważone ryzykiem

Grupa nie posiada ekspozycji sekurytyzacyjnych.

13. Informacje dotyczące stosowanych technik ograniczania ryzyka kredytowego

1) politykę i procedury dotyczące saldowania ekspozycji bilansowych i pozabilansowych, wraz ze wskazaniem, w jakim stopniu bank je stosuje

Grupa nie stosuje saldowania ekspozycji bilansowych i pozabilansowych.

2) politykę i procedury dotyczące wyceny zabezpieczeń kredytowych i zarządzania zabezpieczeniami

Polityka i procedury w zakresie wyceny i zarządzania zabezpieczeniami ujawnione są w rozdziale „Cele i zasady polityki zarządzania ryzykiem”, w pkt. 2.3 „Zasady polityki stosowania zabezpieczeń i ograniczania ryzyka”.

3) opis głównych rodzajów zabezpieczeń kredytowych przyjmowanych przez bank

Główne rodzaje przyjmowanych zabezpieczeń kredytowych opisane są w rozdziale „Cele i zasady polityki zarządzania ryzykiem”, w pkt. 2.3 „Zasady polityki stosowania zabezpieczeń i ograniczania ryzyka”.

4) główne rodzaje gwarantów i kontrahentów kredytowych instrumentów pochodnych oraz ich wiarygodność kredytowa

Grupa nie ma w swoim portfelu kredytowych instrumentów pochodnych.

5) informację o koncentracji ryzyka rynkowego lub kredytowego w zakresie zastosowanych instrumentów ograniczania ryzyka

Zgodnie z §14.1 Uchwały w sprawie adekwatności kapitałowej, Bank może w obliczeniach łącznego wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego w zakresie ekspozycji nieobjętych metodą wewnętrznych ratingów stosować przepisy określone w § 1-29 załącznika nr 21 do uchwały.

Grupa korzysta z tej możliwości i stosuje tzw. „okres przejściowy”, oparty na przepisach w zakresie wyliczenia wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego obowiązujących Bank na dzień 31 grudnia 2007 roku, w związku z tym nie stosuje instrumentów ograniczania ryzyka w rozumieniu uchwały w sprawie adekwatności kapitałowej. Grupa nie stosuje takich instrumentów również w zakresie wyliczenia wymogu z tytułu ryzyka rynkowego.

6) w przypadku banku wyliczającego kwoty ekspozycji ważonych ryzykiem przy zastosowaniu metody standardowej zgodnie z załącznikiem nr 4 do uchwały w sprawie adekwatności kapitałowej banków lub metody wewnętrznych ratingów zgodnie z załącznikiem nr 5 do uchwały w sprawie adekwatności kapitałowej banków, ale nie stosującego własnych szacunków straty z tytułu niewykonania zobowiązań (LGD) oraz współczynników konwersji do poszczególnych klas ekspozycji - oddzielnie dla każdej klasy ekspozycji - całkowitą wartość ekspozycji (po zastosowaniu, w miarę stosowności, saldowania ekspozycji bilansowych lub pozabilansowych) zabezpieczoną przez uznane zabezpieczenia finansowe lub inne uznane zabezpieczenia, po uwzględnieniu korekt z tytułu zmienności

Zgodnie z §14.1 Uchwały w sprawie adekwatności kapitałowej, Bank może w obliczeniach łącznego wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego w zakresie ekspozycji nieobjętych metodą wewnętrznych ratingów stosować przepisy określone w § 1-29 załącznika nr 21 do uchwały.

Grupa korzysta z tej możliwości i stosuje tzw. „okres przejściowy”, oparty na przepisach w zakresie wyliczenia wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego obowiązujących Bank na dzień 31 grudnia 2007 roku, w związku z tym nie prezentuje ekspozycji w podziale na klasy oraz nie stosuje technik ograniczania ryzyka kredytowego.

7) w przypadku banku wyliczającego kwoty ekspozycji ważonych ryzykiem przy zastosowaniu metody standardowej lub metody IRB - oddzielnie dla każdej klasy

ekspozycji - całkowitą wartość ekspozycji (po zastosowaniu saldowania, jeżeli występuje - ekspozycji bilansowych i pozabilansowych) zabezpieczoną gwarancją lub kredytowymi instrumentami pochodnymi; dla ekspozycji kapitałowych wymóg ten stosuje się do każdej z metod określonych w § 45-59 załącznika nr 5 do uchwały w sprawie adekwatności kapitałowej banków

Zgodnie z §14.1 Uchwały w sprawie adekwatności kapitałowej, Bank może w obliczeniach łącznego wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego w zakresie ekspozycji nieobjętych metodą wewnętrznych ratingów stosować przepisy określone w § 1-29 załącznika nr 21 do uchwały.

Grupa korzysta z tej możliwości i stosuje tzw. „okres przejściowy”, oparty na przepisach w zakresie wyliczenia wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego obowiązujących Bank na dzień 31 grudnia 2007 roku, w związku z tym nie prezentuje ekspozycji w podziale na klasy oraz nie stosuje technik ograniczania ryzyka kredytowego.

podpisy Członków Zarządu

13.05.2008 roku

.....
Data

Sławomir Sikora

.....
Imię i nazwisko

Prezes Zarządu

.....
Stanowisko/funkcja

.....
Podpis

13.05.2008 roku

.....
Data

Michał H. Mrozek

.....
Imię i nazwisko

Wiceprezes Zarządu

.....
Stanowisko/funkcja

.....
Podpis

13.05.2008 roku

.....
Data

Edward Wess

.....
Imię i nazwisko

Wiceprezes Zarządu

.....
Stanowisko/funkcja

.....
Podpis

13.05.2008 roku

.....
Data

Sonia Wędrychowicz-
Horbatońska

.....
Imię i nazwisko

Wiceprezes Zarządu

.....
Stanowisko/funkcja

.....
Podpis

13.05.2008 roku

.....
Data

Witold Zieliński

.....
Imię i nazwisko

Wiceprezes Zarządu

.....
Stanowisko/funkcja

.....
Podpis